BAŞMÜFTÜLÜĞÜMÜZÜN BİR ASRI AŞKIN TARİHİ ÜSTÜNE BİRKAÇ SÖZ

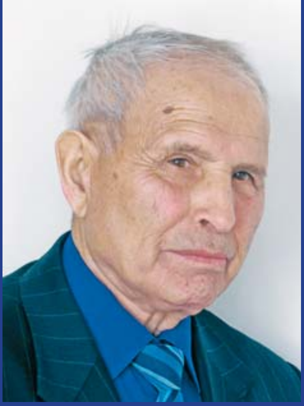

Dr. İsmail CAMBAZOV

Daha önce "Medresetü-n Nüvvab" (2005), "Sofya islâm Enstitüsü" (2005), "Osman Kılıç Mahkemesinin Perde Arkası" (2010), "Bulgaristan Türk Basını Tarihinde Yeni Işık - Nova Svetlina" (2011) ve "Balkanlarda Türkler ve Müslüman Azınlıklar" (2013) gibi değerli eserlerle karşımıza çıkan sayın Dr. İsmail Cambazov, bu defa belki de hayatının şaheseri olacak iki ciltlik "Bulgaristanda Başmüftülük Tarihi" kitabı ile bizleri hayretten hayrete düşürdü.

Dr. İsmail Cambazovun bu kıskandırıcı çalışmalarını gördükçe geride bıraktığımız yarım yüzyıllık totaliter nizamın bize ne kadar büyük darbeler indirdiğini, ne kadar büyük kayıplara uğradığımızı düşünmemek elde değil. Meselâ, bir Ahmet Davutoğlu ülkemizde kalsa ve kendisine böyle imkânlar sağlansaydı kimbilir nasıl değerli eserler kazandırırdı bize. Sadece o mu? Sayısı milyonu aşan azınlığımız Mahmut Necmettin, Mehmet Fikri, Osman Seyfullah, Osman Kılıç, Bilâl Şimşir gibi daha nice kalem, ehli kişiler yetiştirmiş ve yitirmiştir. Bugün onların yokluğunu biraz olsun gidermekte olan birkaç yazarımız ve bu sayıdan İsmail Cambazov hocamızı herşeyden önce bu büyük çalışmasını başarıyla hayata geçirmiş olmasından dolayı kutluyoruz.

1995 yılında çıkmaya başlayan "Ümit" dergisinin ilk sayılarında Başmüftülük tarihi konusuna ilk defa el atan Dr. İsmail Cambazov burada bir cevher damarı olduğunu yakalamış ve onu izleyen yıllarda konuyla ilgili etraflı araştırmalarından sonra Başmüftülüğün açılışının 100. yıldönümüne adanan bilimsel konferansta konuyla ilgili bir bildirisini, sunmuştu. O zaman daha bu bildirinin bir gün gelip çok daha geniş bir esere dönüşeceği belli idi ve sayın hocamız bunu başarıyla gerçekleştirmiş oldu. Ve nihayet yarım kalmamış bir çalışmayla bizleri sevindirdi.

Bir tanıtım yazısı olarak yazdığım bu satırlara yazarımızın itirafıyla başlamak istiyorum: "Bu kitabı klasik standartlara uydurup şudur veya budur demek mümkün değildir. Çalışmamda hem tarih vardır, hem belge, hem bilgi var. Zaten amacım belgelerle yüklü, bilimsel formüllerle ağırlaştırılmış ilmi bir kitap yazmak değil, orta dereceli bir aydının rahatlıkla okuyup anlayabileceği, herkese hitabeden bir eser meydana getirmekti" (s. 12)

Bu sözlerle hedefini, belirleyen yazarımızın amacına ulaşmış olmasında asla şüphemiz yok. Sadece eserin yazılmasında başvurduğu kaynak kitapların listesini gözden geçirdiğimiz zaman bu çalışmanın ardında gizlenen gündüz ve gece emeklerini tasavvur etmek kolay değil.

Gelecek yıllarda, kuşkusuz, birçok araştırmacı bu esere baş vuracak, birçok meraklı onu açıp okuyacak, Başmüftülüğümüz gibi bir asırdan fazla bir zaman boyunca, çeşitli fırtınalara ve sarsıntılara rağmen ayakta kalmayı becerebilmiş bu kurumumuz hakkında etraflı bilgiler elde edecektir.

İki ayrı cilt halinde yayınlanan «Başmüftülük Tarihinin» birinci kitabında yeni Bulgar devletinin kuruluşundan (1878-1944 yılına kadarki devre ele alınmış. Yazar, konuyu geniş tutturabilmek için daha önceki devreye de el atarak Bulgarların kökeni, ülkenin coğrafi konumu, Türkes boyların Balkanlara gelmeleri ve dolayısıyla Bulgaristan Türklerinin kökeni üzerinde durmuş. Bu konuda ileri sürülen değişik tezlerden bahsettikten sonra işi ta "Bugün kendilerini Türk hesap eden Müslüman vatandaşlarımız yanlış terbiye aldıklarından (!), bilhassa Türkiye milliyetçilerinin etkisi altında kaldıklarından dolayı Türk olduklarını sanan islâmlaştırılmış ve Türkleştirilmiş Bulgarlardır" demeye kadar getirenlere erdirmektedir.

Burada yazarımız, pek tabii, bugünkü Bulgaristan topraklarında kitlevi ve zoraki Türkleştirme ve islâmlaştırma olmadığını söyleyebilirdi. Ben diyorum ki, eğer kitlevi bir islâmlaştırma olsaydı, bunu Osmanlı önce Gagauz Türklerini islâmlaştırmakla işe başlayacaktı. Ancak görüldüğü gibi, günümüzde dahi varlığını sürdüren öz be öz Türk evlâdı Gagauzlar ortodoks dinlerine hizmet etmeye devam etmektedirler. Fakat gözlere batan bu büyük gerçeği birçok tarihçi görmezlikten gelmektedir. Pek tabii, bugün bizde Bulgarca öğrenen Gagauzlar bazen kendilerini kolayca bugünkü anlamda "Bulgar" deyivermekte olsalar da Bucak ve Gagauz yerindekiler bu fikri asla paylaşmamaktadırlar. Onlar, hristiyanlığın ortodoks koluna hizmet eden Türkler olduklarını bilmekte ve bunu savunmaktadırlar.

devamı 18. sayfada

Prof. Dr. Adem APAK

Peygamber Eşi Hz. HAFSA

Hz. Hafsa (ra), Hz. Ömer (ra)'in kızı olup miladi 605 yılında Mekke'de dünyaya geldi. Annesi Kureyş'in Cumahoğulları kolundan Zeynep bint Maz'un'dur. Hz. Hafsa (ra), gençlik döneminde ilk Müslümanlardan Abdullah b. Huzafe (ra)'nin kardeşi Huneys b. Huzafe (ra) ile evlendi. Daha sonra eşiyle birlikte Medine'ye hicret etti. Bedir Gazvesi'nin ardından, Huneys'in dönüş yolunda rahatsızlığının artması, kısa süre sonra da vefat etmesi üzerine Hz. Hafsa (ra) dul kaldı. Babası Hz. Ömer (ra), evine girdiği zaman onu daima hüzünlü görüyor ve buna çok üzülüyordu. Onu bu sıkıntılı halinden kurtarmak için bir çare bulması gerekiyordu. Çarelerden biri de onu, her bakımdan güvenilebilir bir kimse ile evlendirmekti. Bu amaçla Hz. Ömer (ra), kızını kendisine yakın hissettiği bir arkadaşıyla evlendirmeye karar verdi. İlk önce aklına arkadaşı, Rasûlüllah (sav)'ın kızı Rukıyye (ra)'yi yakında kaybeden Hz. Osman (ra) geldi. Hz. Osman (ra) sonra nazik bir şekilde evlenmek niyetinde olmadığını söyleyince aynı teklifi Hz. Ebubekir (ra)'e yaptı. Onun da olumsuz cevap vermesi üzerine gücendi, ardından bu husustaki hislerini Hz. Peygamber (sav) ile paylaştı. Onu teselli eden Allah Rasûlü (sav) yakında Hafsa (ra)'nın Osman (ra)'dan daha hayırlı biriyle evleneceği müjdesini verdi. Kısa süre sonra da bu dul hanımla bizzat kendisinin evlenmek istediğini beyan etti. Hz. Ömer (ra) bu karardan son derece memnun oldu ve hemen kızını Hz. Peygamber (sav)'e nikahladı. Bu şekilde Rasûl-i Ekrem (sav) hicretin 3. yılı Şaban ayında (Ocak 625) Hz. Hafsa (ra) ile evlenmiş oldu.

Hz. Hafsa (ra)'nın, Allah elçisinin (sav) yanında önemli bir mevkii vardı. O, Hz. Âişe (ra) ile birlikte Hz. Peygamber (sav)'in diğer hanımlarına göre daha mümtaz bir mevkiye sahip oldu. O, babasından kalıtım yolu ile devraldığı anlaşılan hâlet-i ruhiyesiyle biraz sert mizaçlı bir hanımdı. Belki de bu sebeple babası Hz. Ömer (ra), zaman zaman kızına tavsiyelerde bulunur, Rasûlüllah (sav)'ı incitmemesini tembih ederdi.

Hz. Hafsa (ra) artık Rasûlüllah (sav)'ın sevgili hanımlarından biri olmuştu. Hz. Peygamber (sav) bu şekilde Hz. Ebubekir (ra)'den sonra en çok sevdiği ve İslam için büyük fedakârlıklarda bulunan arkadaşı Hz. Ömer (ra)'i de akrabalık bağları ile kendisine bağlamıştı. Üstelik bu evlilikle Hz. Peygamber (sav), Hz. Ömer (ra)'i de teselli etmiş bulunuyordu.

Her ne kadar zaman zaman aralarında rekabet hissinden doğan sürtüşmeler vaki olsa da Hz. Hafsa (ra), Allah Rasûlü (sav)'nün hanımları arasında en çok Hz. Âişe (ra) ile iyi anlaşmıştır. Bu nedenle ikisinin Rasûlullah (sav)'ı diğer hanımlarından kıskandıkları ve zaman zaman bu konuda iş birliği yaptıkları olmuştur. Nitekim bir defasında Hz. Peygamber (sav)'in hanımlarının odalarını dolaştığı sırada Ümmü Seleme (ra)'nin yanında diğerlerinden fazla kalmasının sebebini araştırmış ve ev sahibinin Rasûl-i Ekrem (sav)'e bal şerbeti ikram ettiğini öğrenmişlerdi. Hz. Peygamber (sav) yanlarına geldiğinde üzerinde tuhaf bir koku bulunduğunu, bunun da yediği baldan kaynaklandığını ima edip onun bazı hanımlarının yanında fazla kalmasını âdeta protesto etmişlerdir. Ancak daha sonra bu yaptıklarından pişmanlık duymuşlardı. Üstelik Allah Rasûlü (sav)'nü bu davranışıyla üzdüğünden dolayı Hz. Ömer (ra) kızını şiddetli bir şekilde azarlamıştır.

Devamı 9. sayfada

Ayşe ŞENER

Kur'ân Yolculuğu:

ÂDİYÂT Suresi

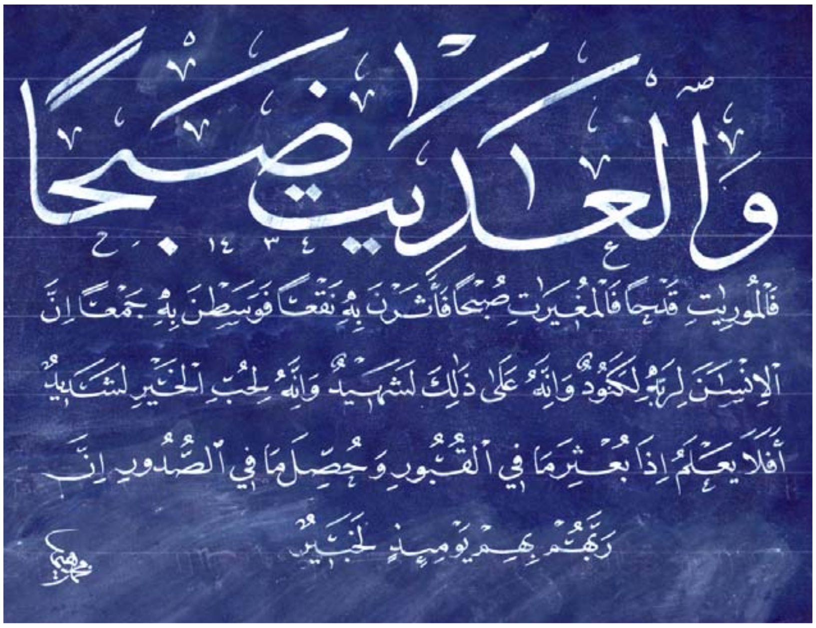

Nefs, senin atın senin benliğin...

İnsanın nankörlüğünü yüzüne vurur bu satırlar. İnsanı kendisiyle yüzleştirir. Kendini yetiştirmemiş, ermemiş, olmamış insan benliği vahşi bir ata benzetilmiştir satırlarda. Vahşi, itaate olduğu kadar isyana da kabiliyetli, koşulmayı bekleyen birer hayvanı vardır her insanın...

Fakat surede, özellikle servet hırsına kapılmış insanın Rabbe karşı/ servet kullanımıyla ilgili hak ilkelere, ilkeliliğe karşı gelerek ortaya koyduğu vahşilikten bahsedilir.

Vahşilik tabiiliktir bir yanıyla. Fakat benlik, bu dokunulmamış yanına hiç yabancısı olmayan, vahşiliğini hiç te ürkütmeyecek olan, hatta potansiyel gücünü ilkeli bir duruşla besleyip amacına erdirecek, onu daha da tamamlayacak olan bir olgunluğa gebedir. Bu yetişmişlik, bu terbiye olmadığında yerini alacak vahşilik ise yıkıcıdır. Toz duman edicidir. Körcesine dalıcı ve yok edicidir. İşte bu yüzden "adiyat/ atlar" terbiye edilmelidir. Her insan kendi benlik atının terbiyecisi olabilmelidir. Ve her insan benliğini erdemin ilkelerine sürebilmelidir. Dörtnala ya da sekiz... Kendi hızınca... Kendi gücünce...

Surenin girişindeki tasvir vahşiliğin ta kendisidir.

Hiç bir kurala baş eğmeksizin oradan oraya bilinçsizce dalan ve aklına eseni, içinden geleni sonuçlarını hiç hesaba katmaksızın yapıp eden bir sınır tanımazlığı ancak vahşi bir at için söyleyebiliriz.

Düşünün... Her hangi bir gündesiniz. Her hangi bir anda... Bir kurulu düzen içinde, işlerin rayında ve kendi yolunda gittiği günlerden bir günü, bu günü içinde ağırlayan sakin bir mekanı, sakin ve huzurlu nabızlarla yaşıyorsunuz. İşyerinde işinize, okul sırasında öğretmeninize, yolda trafikte belki bir radyo programındaki şarkıya, tarlada ekiminize-dikiminize, kürsüde kitabınıza-hikmetinize odaklanmışsınız ve aniden, tozu dumana katan bir vahşilikle, bir at-araba-uçak sürüsü, filosu veya bir terör çetesi sizin bu dingin ve neşe içinde kendi yoluna düşmüş hayatınızı alt üst ediyor ve geride talan edilmiş, perişan edilmiş bir hayat bırakıyor. Her şeyinizi bir anda sıfırlıyor. Ne yaparsınız?

Hepimizin bir hayatı var. Kabul edelim. Başka her insanın, insanların birer hayatları var.

Hepimizin bir benliği var. Kabul edelim. Hatta her insanın bir "çifte benliği" var.

Hepimizin içinde –sürüsünü, tohumlarını saklayan- sağlam, besili birer atı var. Nefsi, dürtüleri, güdüleri, arzuları, Adiyat'ı, atları var...

Ve kendini ilkelerle terbiye etmeyen, kendine ikna ve iman ile bir gem vurmayan her insan içinde vahşi birer at, hatta sınırlanamaz, önü alınamaz ihtiyaçları, istekleri, arzuları ile her an birer sürüye, sürülere çoğalabilecek atlar besliyor.

İnsan kendisini ihtirasın vahşiliğine bırakır ve içindeki atlara bir ilke, bir gem vurma erdemini göstermezse, hayatının vahşi bir atın serseriliğine terkedilmiş bir meydana, bir savaş meydanına döndüğünü bizzat görecektir. Keşke görmese...

"Ooo!

Nefes nefese koşan binek atları, ateş saçan kıvılcımlar, sabah vakti akına koşan, böylece toz bulutları yükselten, körcesine bir ordunun içine dalan!" (Adiyat 1-6)

Devamı 9. sayfada

Cemal HATİP

BEN MÜSLÜMANIM, BENİ O İŞE KARIŞTIRMAYIN!

Sofya otobüs terminalinden saat 22'de Türkiyeye doğru yola çıktık, önümdeki koltukta oturan iki kişi derin bir sohbete daldılar. Ara sıra seslerini yükseltip gülüşüyorlar. İstemeyerek de olsa, arada bir kulak misafiri oluyordum. Biri ev rakısı kaynatmış, yanına 60 şişe kadar almış, Türkiyeye götürüyormuş. Sınırda sorun yaşamamak için şöför ile konuşup anlaşmışlar. Böylece hudütta, yolcular arasında şişeleri ikişer ikişer paylaşıp sınırdan geçireceklermiş. Öyle ya sınırdan her kişinin sadece ikişer şişe geçirmeye hakkı varmış.

Hudüta yaklaştığımızda otobüsteki muavin yolcuların pasaportlarını toplamaya başladı... Sıra bana gelince kendisine yavaşça: "Bak, kardeşim, böyle böyle bir durum varmış, sakın ola ki, benim adımdan bir şey geçirmeyesiniz. Ben müslüman bir insanım, böyle şeylerle beni uğraştırmayın!" Bunu duyunca önümdeki koltukta oturan adam birden fırladı ve: "Hocaaa! Ne demek bu şimdi? Biz müslüman değilmiyiz yani?" dedi.

"Beyefendi, ben böyle bir şey söylemedim, sadece sizin günahınıza ortak olmak istemiyorum" dedim.

Bu sefer muavin söze karışıp dedi ki: "Ne günahı be hocam! Siz geçirmeyeceksiniz ki! Rakıyı görmeyeceksiniz bile. Bu işi biz yapacağız! Sadece adınızı kullanacağız."

"Yok, kardeşim, isim musemmayı işaret eder. Beni her ne şekilde olursa olsun bu işe karıştırmayın! Sizin adımı kullanarak bunu yapmaya hakkınız yok." dedim.

Sesimiz bayağı bir yükselmiş olacak ki, yan koltukta oturan bir hanım ablamız da araya girerek:

"Bizleri de bulaştırmayın, oğlum." dedi. Yanındaki genç bayan da başını sallayıp – ola ki – annesinin dediklerini destekledi. Böylece üçümüz bu işten sıyrılmıştık.

Bulgaristan sınırını hiç kontrol edilmeden geçtik, lakin Türkiye sınırına gelince herkesin bagajının kontrolden geçmesi gerekiyordu. Yolcuların nerdeyse hepsinin eline birer ikişer siyah poşet sokuşturulmuştu. Poşetlerin içinde sigara kutuları ve rakı şişeleri vardı.

Bagaj kontrolü başlamadan evvel bu duruma alışmış olan Türk polisi: "Bagajlarında alkol, sigara ve çiğ et olmayan yolcular bagajlarını alıp otobüse binsinler. Geri kalanlar kalsın!" diye seslendi. Biz o iki bayanla otobüse bindik, diğer yolcular orada kaldılar.

Az sonra dışardan bağrışlar ve öfkeli sesler gelmeye başladı. Bir polis memuru sürükleyerek büyükçe bir çöp bidonu getirdi ve rakı şişelerini tek tek atarak kırmaya başladı. Şişeler bandrollü olmadığı için rakı kaçak sayılıyormuş. Böylece şişelerin hepsini kırdılar.

Herkes tekrar otobüsteki yerini aldıktan sonra muavin yeniden pasaportları dağıtmaya başladı. Lakin bu sefer hiç de öyle kibar değildi. Ön koltukta oturan iki kişinin yüzlerindeki gülücükler gitmiş, artık aralarında soğuk rüzgarlar esiyordu. O, anda Peygamberimizin (s.a.v) sözleri aklıma geldi: "İçki bütün kötülüklerin anasıdır." Demek bazen içilmediği halde dahi insanların arasına düşmanlık sokabiliyordu.

Her şeye rağmen yolculuk devam ediyordu. Bunları düşünürken arka koltuklarda oturan bir genç yanıma geldi. Kendini tanıttıktan sonra: "Ağabey, ben bir sene önce imam hatip lisesini bitirdim. Şimdi de Türkiye'de ilahiyat okuyorum. Az önce olanlardan çok duygulandım ve kendimden utandım. Daha önce de bu iş defalarca tekrarlanmasına rağmen, şimdiye kadar bir kelime bile söylemedim. Benimle dalga geçip güleceklerinden korkuyordum." dedi.

İstanbul otobüs terminaline varmadan bu gence: "Bak, kardeşim, biz müslümanız ve bizlerden önce bu topraklarda yaşayan şerefli bir milletin torunlarıyız. Bu nedenle günahı yapanlardan değil, Allahtan utanmalıyız. Rabbimiz diyor ki: ***"Allah'a çağıran, salih amel işleyen ve "Kuşkusuz ben müslümanlardanım" diyenden daha güzel sözlü kim olabilir?"*** (Füssilet, 41: 33)

YERYÜZÜNDE BULUNUŞ AMACIMIZ

Ebazer Y. MEHMET

Allah, insanların yeryüzünde bulunuş amaçlarını Kur'ân-ı Kerimde şöyle bildirmiştir: ***"O, amel (davranış ve eylem) bakımından hanginizin daha iyi (ve güzel) olacağını denemek için ölümü ve hayatı yarattı. O, güçlü ve üstün olandır, çok bağışlayandır"*** (Mülk, 2). ***"Şüphesiz, Biz insanı karmaşık olan bir damla sudan yarattık. Onu deniyoruz. Bundan dolayı onu işiten ve gören yaptık".*** (İnsan, 2).

Allah, yeryüzü üzerinde hiç bir şeyin amaçsız olmadığını da yine bize Kur'ânla haber vermiştir. Allah, dünya hayatını insanlardan hangilerinin daha güzel davranışlarda bulunacağını, kimlerin sadakat gösterip Kendine bağlı olacağını denemek için yaratmıştır. Bu imtihanın sırrını anlayabilmek için öncelikle evrene tamamen hakim olan Yaratıcıyı çok iyi bilmek gerekir. O, gökleri, yeri ve bu ikisi arasındaki herşeyi yaratan, ihtiyacı olmayan ve bütün eksiklerden uzak olan Allahtır. Hiç bir insan işitmeyi, görmeyi, yürümeyi, sinir ve kas (muskul) sistemlerini düzenli olarak çalıştırabilmeyi, solunum sistemleri oluşturup nefes almayı ve bunun gibi yaşam için şart olan sayısız özellikleri kendi başına elde etmemiştir. Bunları Allah yaratmıştır.

Bütün bu nimetlerin karşılığında insanlardan isteği ise Kendisine kulluk etmeleridir. Fakat insanoğlu, birçok ayette bildirildiği üzere, zalim ve nankör bir karakter göstererek Rabbimize şükretmeyi, O'na boyun eğmeyi ve itaat etmeyi unutur, O'nun koyduğu sınırları çiğnerler. Kendilerinin büyük bir güce sahip olduklarını, bu dünyadan çok uzun bir süre ayrılmayacaklarını düşünürler. Bu yüzden de bütün amaçları dünya hayatını yaşamaya yöneliktir.

Allahı unutmuş olan inkârcılar yaşamları boyunca böyle bir çaba içindedirler. Bunu tam anlayabilmek için şöyle bir rüya düşünelim: Tatile gideceksiniz. Planladığınız ve seçtiğiniz tatil köyü çok kalabalık, resepsiyonda tanıdık yüzlerle karşılaştınız. Denizin dolayı çok renkli ve güzel manzaralı.. Denize girip yüzmeye başladınız. Fakat yüzerken bir ses duydunuz: "Uyan! Saat 8 oldu!" Bu anda duyduğunuz bu sese hiç bir anlam veremezsiniz. Sonra yavaş yavaş gözlerinizi açıp bakarsınız. O anda bir rüya gördüğünüzü anlar ve farkına varırsınız. Gerçekten de çok şaşırırsınız. Herşey o kadar gerçektir ki, saatlerce tatile yolculuk yaptınız, masmavi denizi gördünüz, çevrenizde bir sürü tanıdık insanla karşılaştınız... Hattâ mevsim kış olmasına rağmen o müthiş sıcağı bile hissettiniz. Rüyanızda çok uzun bir zamanın geçmiş olduğunu sanmanıza rağmen bütün rüya birkaç saniye sürmüştür. İnkâr edilemez birkaç saniyelik bir rüya olduğunu kabul etmek zorundasınız. İşte, çok kısa süren dünya hayatını tüketip de ahirete giden inkarcıların şaşkınlığı aynı bu şekilde olacaktır. Çok uzun sürecek dünya hayatı onları aldatmıştır.

Dünya hayatı yalnızca bir oyun ve bir oyalanmadan başka bir şey değildir. "Korkup sakınmakta olanlar için ahiret yurdu, gerçekten, daha hayırlıdır. Yine de akıl erdiremeyecek misiniz?" (Enam, 32) Bütün çiçekler, otlar, sebzeler, meyveler, ağaçlar ve herşey doğada zamanla bozulmaya uğrar. Dünya hayatının gerçeği budur. Dünya şartlarında kimsenin başına ne zaman ne geleceği belli değildir. Ortalama 70-80 kiloluk et ve kemik yığını olan beden, ince bir deri ile kaplanmıştır. Ancak dünyanın geçiciliğini göstermek ve hırslarına kapılmamalarını engellemek için bedeni et ve yağ gibi çabuk bozulabilen maddelerden oluşturmuştur Yaratanımız Yüce Allah. Oysa et ve yağ açıkta bırakıldığında birkaç saat içinde kokuşan, bozulan maddelerdir.

İnsan, Allahtan bir hatırlatma olarak sık sık bedeninin acizliğini hisseder. Örneğin, soğuk havada başlangıçta kalbin ritmi hızlanır, damarlar büzülür ve atardamar basıncı yükselir. Vücut, kendini ısıtmak için titremeye başlar. Vücut sıcaklığı 35 dereceye düşen bir kişide bilinç bulanıklığı, yönelim bozukluğu, uyku eğilimi ve dikkat dağınıklığı ortaya çıkar. 20 derecede beyin; 19 dereceye düştüğünde kalp durur ve kaçınılmaz ölüm gerçekleşir. Tıpta buna "beyaz ölüm" denir.

Yaşlılıkta ibret verici örneklerden de söz edebiliriz. Yaşlanmak, tek bir istisnasız, herkes için geçerli ve kaçınılmaz bir hakikâttir. Meselâ, ünlü sanatçı, çeşit mesleklerde çalışanlar, zeki ve sağlıklı olanlar, güzel ve çirkin olanlar hepsi yaşlanır. Ankebut suresi 57. ayeti kerimesinde şöyle denilmektedir: "Her nefis ölümü tadacaktır". Sonra Bize döndürüleceksiniz". Dünyaya ilk kez gözlerini açan ve dünyaya son kez açan iki insan düşünelim. Ne yeni doğan bebek doğumuna müdahale edebilir, ne de ölen kişi kendi ölümüne. Bu güce sadece Allah sahiptir. Dilediği zaman yaratır, dilediği zaman da geri alır.

Kur'ân-ı Kerim Araf suresi 179. ayeti kerimesinde şöyle buyurmaktadır: "Kalpleri vardır kavrayıp anlamazlar; gözleri vardır görmezler; kulakları vardır işitmezler. Bunlar hayvanlar gibidir. İşte bunlar gafil olanlardır".

Allah, başka ayetlerde ise bu insanların mucizeler görseler bile inanmayacak kadar büyülendiklerini şöyle bildirmektedir: "Onların üzerine gökyüzünden bir kapı açsak; oradan yukarı yükselseler de: "Gözlerimiz döndürüldü, belki biz büyülenmiş bir topluluğuz" diyeceklerdir" (Hicr, 14-15)

Cami gördükleri Müslüman mabedi olduğunu bilmezlikten gelen "BİLGİÇLER" İÇİN NE DEMELİ?

Stara Zagora Bölge Müftüsü Sayın Turhan R. Hasan'la söyleşi

Sayın Bölge müftümüz, diyebiliriz ki, Sizler bu ağır ve çetin görevi yüklenen genç müftülerimizden birisiniz. Bu görevi nasıl duygu ve düşüncelerle kabul ettiniz?

Ben her zaman Yüce Allahımızın lütfunu kazanmaya çalışmış kişilerden biriyim. O zaman bahtıma bu imkân açılmış oldu, ben de Stara Zagora müftüsü görevine atanmış oldum. Ancak yıllar öncesi bu şehri ziyaretim sırasında o zaman kilitli olan caminin yanından geçerken pencerelerine çakılmış tahtaların arasından caminin içini seyretmiş, nasıl acımasızca kazıldığını görmüştüm. "Acaba bir gün olup da bu cami tekrar ibadete açılır mı?" diye düşündüm. Bulgaristanın büyük ve önemli şehirleri sayılan Sliven ve Burgas da bir gün olup buralardaki Müslüman insanlarımıza ibadet kapılarını açacaklar mıydı? Ancak bundan daha da önce buralarda önemli bir cemaat yaratmak gerekiyordu, zira uzun yıllar süren ateizm propagandası yapacağını yapmış, insanlarımızın dini inançlarını ve maneviyatını yıkmıştı. Şimdi yeniden ecdat armağanı camilerine, vakıf mallarına sahip çıkacak, göz kulak olacak, hizmetine koşacak bir cemaat yaratılmalıydı. Bizler özveriyle bu işe giriştik, Allah arkasını hayırlı kılsın.

Burada birkaç sözle hizmet verdiğiniz bölgenizi okuyucularımıza tanıtır mısınız? Hangi belediyelerde ne gibi encümenlikleriniz var?

Stara Zagora vilâyetinde 7 belediyede toplam 25 encümenliğimiz var. Bunlar arasında en önde gelenleri Stara Zagora, Çirpan, Kazanlık, Pavel Banya, Nikolayevo, Gurkovo ve Mıglij'dekilerdir.

Buraya geldiğinizde bölgeyi nasıl bir durumda buldunuz: Sizleri nasıl karşıladılar ve birbirinize nasıl ısındınız?

- Bu görevi üstlendiğim zaman bölgemizde 16 imam vardı. Kendilerini daha önceden tanıyordum. Daha önceleri bu yörede Kur'ân kursları yönetmiştim. Bütün gayretlerimize rağmen halen bölgemizin 10'dan fazla köy ve kasabasında imamlarımız yok. Aralarından bazılarını bilgilerini tazelemek için öğretim merkezlerimize kurslara gönderiyoruz. Bazen de Müslümanlar mezhebi kurallarına uymayanlara karşı cezalar uyguluyoruz. Burada dini liselerimizden mezun bazı öğrenimli kişiler de buldum ki, cemaatları olmayınca cuma namazlarını dahi kıldırmıyorlardı.

Eski rejimden devraldığınız maddi bazı da konuşalım. Nerede, kaç ve ne durumda camiler buldunuz?

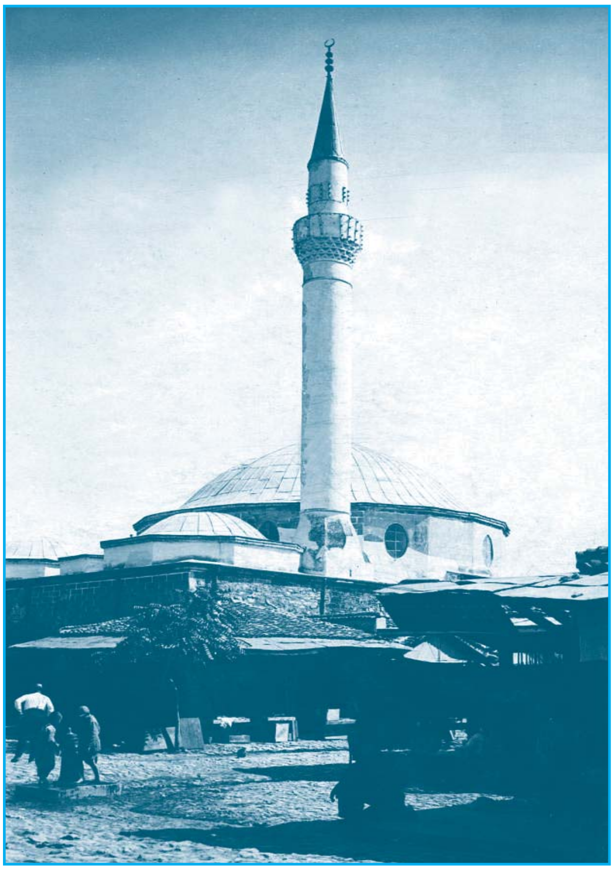

Stara Zagorada, şehrin hemen merkezinde, elimizde tapusu bulunan 15 taşınmaz mülkümüz var. Maalesef, bu vakıf mallarımızdan ancak 50 metre karesine sahiplik edebiliyoruz. Yine kendi malımız olan vakıflar evvelki belediye yöneticileri tarafından, kendi mallarıymış gibi acımasızca kullanılarak tarümar edilmişlerdir. Halihazırda bir tek Hamza Bey camisi için dava açmışız.

Bugün müzeye çevrilen bu camimizden başka bölgemizde cuma namazları eda edilen daha 22 cami ve 3 de mescidimiz var.

Bununla ilgili olarak vakıf malları ve camilerimizi yeniden elde etmek isteyince milliyetçiler güruhu çok büyük gürültü kopardılar. Esasen hangi camimiz ve vakıf mallarımız konusunda oluyor bu tartışmalar? Yoksa bu binaların mimari dış yapısı da onların birer İslâmi mabet olduklarını bu "çok bilmiş" kimselere haykırmıyor mu?

Evet, bütün gürültü şehrimizdeki Hamza Bey camisi için oluyor. Sadece o sözünü ettiğimiz "çok bilmiş" kimseler değil, alelâde insanlar dahi yanıbaşında minaresi olan bir bina gördükleri zaman bunun elbette bir Müslüman mabedi olacağını, başka bir şey olamayacağını anlayacaktır. O yüzden eski rejim 1978'de, Osmanlı iktidarının bu topraklardan çekilişinin 100'cü yıldönümünü kutlarken önce caminin minaresini yıkmış, yok etmiştir. Şimdi ise güya demokratik Bulgaristan'da idareciler caminin de adını silip geçtiler, 16 Eylül 2011 tarihinde zamanın başbakanı Boyko Borisov ve Kültür Bakanı Vejdi Raşidovun katılımıyla onu "dinler müzesine" çevirdiler.

Hâlihazırda Müslümanlara ait ne gibi mal ve mülkün geriye iadesi için dava yürütüyorsunuz? Kazanılmış davalarınız var mı?

2012 yılında sözünü ettiğiniz Hamza Bey camisinin iadesi için mahkemeye başvurduk, fakat davayı kazanamadık. Sebebi, caminin tapusu okunaksızmış! Mahkeme kararını Plovdifte İstinaf Mahkemesine şikâyet ettik ve orada davayı kazandık. Daha sonra Stara Zagora Sancak mahkemesinde ikinci bir dava açıldı. Onu da caminin "cami olduğunu" ispat edemediğimiz için kaybettik! Bir caminin cami olduğunu nasıl ispat etmeli? Bu gibi bir bina zaten olanca yapısıyla bir Müslüman mabedi olduğunu görmek isteyenlere bunu gösteriyor! Dünyanın bir başka yerinde böyle kepazelik bir şey olduğunu düşünemiyorum. Fakat biz, Allahımızın desteği ve yardımıyla bu camimizi gerisin geriye almak için mücadelemize devam edeceğiz. İnşallah da muvaffak olacağız. Zira bu mabet, her zaman camiymiş, cami olarak da kalmalıdır! Müze olamaz! Tarihin uzak yıllarında Traklara ait bir tapınakmış, sonradan bir Hıristiyan kilisesine çevrilmişmiş deniliyor. Belki de bir zamanlar yerinde böyle bir kilise varmış, fakat açılış sırasında konuşan tarihçinin de belirttiği gibi, kilise tamamıyla harabelikmiş. O zaman artık bir mabet görevini görecek durumda değilmiş. Üstelik Allaha ait bir tapınağın yerine yine Allaha dua edilecek bir caminin yapılışından daha tabii ne olabilir ki!

Bizim dinimiz kiliseleri kapayarak veya yıkarak onların yerine camiler inşa etmeye izin vermiyor. Bilâkis, ben Bulgaristan sahasında Osmanlı iktidarı devrinde kurulan kiliseler ve manastırlar kadar yeni Bulgaristan kurulduktan sonra kilise ve manastırlar inşa edildiğini bilmiyorum. Şimdi kim çıkıp da Osmanlıdan sonra yeni Bulgaristanda kaç kilise ve manastır inşa edildiğini iddia edecektir? Eğer kilise yıkıntıları üzerine camiler inşa edilmiş olsaydı, biz mahkemeye başvurup davalar açmayacaktık. Fakat görülüyor ki, bütün bu iddialar, ulusal televizyon tarafından yayınlananlar dahi, birer uydurma ve iftiradan başka bir şey değil. Tıpkı o uydurma "Ayrım zamanı" filmi gibi! Eğer bunlar gerçek olsaydı Osmanlı iktidarından sonra Bulgaristanda tek bir kilise veya manastır olmayacaktı. Bizleri düşman hesap eden kimler, lütfen, bu kilise ve manastırları ziyaretleri sırasında onların birçoklarının ne zaman ve kaçıncı yılda inşa edildiklerine bir baksınlar! Belki gerçeği öğrenmiş olurlar!

Kazanlık camisi

Diğer camilerimizin tamiri ve onlara yapılan hizmetler ne durumda? Bölgenizde yeni inşa edilmiş camileriniz var mı?

-Bölgemizdeki camilerimizin durumu oldukça iyi. Fakat Yagoda ve Gorno İzvorovo köyündeki camilerin onarıma ihtiyacı var. Pavel Banya kasabasında bir on yıl kadar önceleri cami inşaatına girişilmiş. Maalesef, henüz temelleri dahi tamamlanmış değil. Halihazırda bu işi tamamlayacak sponsorlar arıyoruz. İnşallah, en yakın bir zamanda bu caminin inşaatına başlanacaktır.

Bir önceki nizamdan arda kalan sadece kırık dökük maddi baz değil, aynı zamanda ateizm zindanlarına gömülmüş bir insan kitlesi miras aldık. İnsanlarımızın aydınlanması için neler yapıyorsunuz? Bu yönde ne gibi başarılara ulaştınız?

Evet, insanlarımızın aydınlanması ve dini yönden bilgilenmesi çok önemli bir sorun. Ben bir tek insanın dahi aydınlanmasını bir caminin inşa edilmesinden daha önemli olduğuna inanıyorum. Çok eskiden Stara Zagorada 32 cami ve mescit varmış. Halihazırda Hamza Bey camisinden başka bir teki mevcut değil. Bir ikisi olsaydı bile kapıları kapanmış olacaktı, çünkü oralarda ibadet eden Müslüman olmayacaktı. Bölgemizde iktidar tarafından değil cemaat yokluğundan kapalı kalan

Bölge müftüsü Stara Zagorada bayram hutbesini okuyor

camilerimiz olduğunu da söyleyebilirim.

Ben Stara Zagoraya 2005'te, daha müftü seçilmezden önce gelmiştim. O zaman dini sohbetler ve vaazlar düzenliyorduk. O yıllarda gençlerimiz kelime-i şehadetin ne olduğunu dahi bilmiyorlardı. Bugün artık beş vakit namazlarını kaçırmayan gençlerimiz var. Fakat henüz birtakım önemli, büyük başarılar elde ettiğimizi söylemek yalan olur. İlkönce insanlarımız tek Allah inancına ulaşmalı, Allahtan başka bir ilâh olmadığına inanmalıdırlar. İnsanlarımızın beynine ve kalbine bu inanç yerleştiği zaman camilerin boş kalacağını zannetmiyorum.

Pek tabii, bakışlarımız daima geleceğe yönelmiş olmalıdır. Yeni yetişen nesillerimizin henüz çocuk yaşta dinimizle tanışma olanakları var. Onlara nasıl kaygı gösteriyor, nasıl yetiştiriyorsunuz?

Müftülüğümüz bölgesinde her yaz Kur'ân kursları düzenliyoruz. Bütün yıl boyunca çalışan kurslarımız da var. Ne var ki, çocuklarımızın bu kurslara katılışı sevindirici değil. Genelde 8-10 kişinin, hattâ 2-3 çocuğun katıldıkları oluyor. Şimdi bir zamanlar çok değerli vakit kaybettiğimizi anlıyorum. 1995'ten beri şöyle veya böyle Kur'ân kurslarıyla yakından ilgilenmeye başladım. Bir zamanlar bu kurslara çocuklar yakın ilgi gösterir, akın ederdi. Ne yazık ki, biz, imamlar ve müftüler, bu fırsatı kaçırdık, onları camilerde alıkoyamadık. Şimdi insanımızın çoğu manevi değil, maddi çıkarlar peşinde koşuyorlar. Hepsi bu dünyada işini yoluna koymaya bakıyor, ahiret hayatını, cenneti düşünmüyor. Oysa cennete götüren yolun camilerden geçtiğini bilmeleri gerek. Öyle ki, çocuklarımızı bir kere kaçırdığımız zaman onları yeniden celbetmek zor olacak.

Yine bununla ilgili olarak dini liselerimizde okumak isteyen gençlerimiz ve kızlarınız var mı? Böyle gençleri bu gibi okullarımıza yönlendirmek için neler yapıyorsunuz?

Kur'ân kursları hakkında söylediklerim bu okullar hakkında da geçerli. Bölgemizde bir on kadar genç bu liselerimizden mezun olmuşlardır. Kuveyt'te dini okul bitirmiş gençlerimiz de var. Fakat ne yazık ki, bu gençlerimizin çok azı İslâma hizmet aşkıyla yaşıyor. Bir veya başka nedenle onlar sistemin dışında kalmışlar. Hâlihazırda bölgemizden bir tek öğrenci Rusedeki imam hatip lisesinde okuyor. İki kişi de Yüksek İslâm Enstitüsünde öğrenim görüyor. Hep ana babaları bu uğurda teşvik ediyoruz, fakat yine de çok az ilgi gösterdiklerini söyleyebilirim.

Biz Müslüman insanımızın aydınlanması ve ateizmin izlerinin silinmesi hususunda dergimizin çok büyük rol oynadığına inanıyoruz. Öyle ki, onun insanlar tarafından nasıl karşılandığını bilmek isteriz. Dergimizin mümkün olduğu kadar daha fazla ailelere girebilmesi için neler yapıyorsunuz?

Ben de dergimizin bu büyük rolünü görüyor ve takdir ediyorum. O nedenle MÜSLÜMANLAR dergisini çok değerlendiriyorum. Onun her ay kaç haneye girdiğini, kaç kişi tarafından okunduğunu bir düşünelim! O nedenle de her ay imamlarımızın ve okuyucuların ellerine geçmesine özen gösteriyorum. Bu yıl okuyucu sayımızın yüzdesi daha da arttı. Özellikle Buzovgratlı imamımız Hüseyin Süleymanın bu uğurdaki çalışmaları övgüye lâyık. Kendisi tornacı olarak çalıştığı halde okumayı, öğrenmeyi ve bilmeyi seven, hevesli bir kimse. Geçen yıl köyünde dergimizi bir tek o alıyordu. Bu yıl daha 19 kişiyi abone etmeyi başardı. Gelecekte de dergimizin hep böyle iki dilde çıkarak daha geniş okuyucu kitlesine seslenmesi çok iyi ve sevindirici bir hal olacaktır. Dergi, biz müftü ve imamların en yakın yardımcısı ve danışmanı olmuştur. Öyle ki size çalışmalarınızda yeni yeni başarılar dilerim.

Sayın müftü efendi, cevaplarınız için okuyucularımız adına Size teşekkür ederiz.

Ben de teşekkür eder, Allahtan yardımınızı dilerim!

Konuşan: İsmail A. ÇAVUŞEV

2. sayfadan devam

Hz. Hafsa (ra) ile ilgili bir diğer olay da Allah Rasûlü (sav)'nün ona (veya diğer bir eşine) bir sır vermesi, onun da bu sırrı saklamayıp rivayete göre Hz. Âişe (ra)'ye haber vermesi üzerine Allah Teala'nın Hz. Peygamber (sav)'i durumdan haberdar etmesidir.

Bu sırrın ne olduğu hususunda kaynaklarda başlıca üç ihtimal üzerinde durulur: Bal şerbeti olayı üzerine Rasûlüllah (sav)'ın bir daha bal şerbeti içmeyeceğine dair yemin etmesi, cariyesi Mâriye'yi Hafsa (ra)'nın evde bulunmadığı bir sırada onun odasına alması sebebiyle üzülen Hafsa (ra)'ya bu olayın bir daha tekrarlanmayacağını söylemesi, nihayet kendisinin vefatından sonra devlet yönetiminin Hz. Ebubekir (ra) ile Ömer (ra)'e kalacağını bildirmesi. Allah'ın helal kıldığı şeyleri, eşlerini memnun etmek için kendine haram etmemesi gerektiğini söyleyen "Ey Peygamber! Eşlerinin rızasını arayarak, Allah'ın sana helal kıldığı şeyi niçin sen kendine haram ediyorsun? Allah çok bağışlayandır, çok merhamet edendir." (Tahrîm, 1.) ayetinin ilk iki olaydan biri üzerine nazil olduğu belirtilmektedir.

Sebebi kesin olarak bilinmemekle beraber muhtemelen sır saklamadaki kusuru yüzünden Hz. Peygamber

HZ. HAFSA

(sav)'in Hz. Hafsa (ra)'yı ric'i talak ile boşadığı, olayı öğrenen Hz. Ömer (ra)'in, Rasûlüllah (sav)'ı gücendirmenin Allah'ı gücendirmek olacağını düşünerek çok üzüldüğü, bunun üzerine Allah Teala'nın Rasûl-i Ekrem (sav)'e Hz. Hafsa (ra)'yı boşamamasını emrettiği veya Cebrail'in, "Hafsa çok oruç tutan ve çok namaz kılan bir hanımdır ve cennette senin eşindir." demesi üzerine onu boşamaktan vazgeçtiği rivayet edilmektedir. Bu hadiseden sonra Allah Rasûlü (sav)'ne karşı davranışlarında daha dikkatli olan Hz. Hafsa (ra) onu üzecek hareketlerden titizlikle uzak durmuştur. Hz. Peygamber (sav)'in vefatından sonra meydana gelen siyasi olaylara mümkün mertebe karışmamayı tercih etmiştir. Bu bakımdan gerek Hz. Ebubekir (ra), gerekse babası Hz. Ömer (ra)'in halifeliği zamanında oldukça mütevazı bir hayat yaşamıştır.

Hz. Ebubekir (ra) devrinde sahabeden Zeyd b. Sabit (ra)'in çalışmalarıyla mushaf hâlinde bir araya getirilen Kur'an ayetleri onun ölümünden sonra halifeliği üstlenen Hz. Ömer (ra)'de kalmış, onun vefatı üzerine de kızı ve müminlerin annesi Hafsa (ra)'ya intikal etmiştir. Hz. Osman (ra) mushaf nüshalarını çoğaltma kararı alınca asıl nüshayı ondan istemiş, çoğaltma işlemi tamamlandıktan sonra da sahibine geri vermiştir.

Hz. Hafsa (ra) hicretin 45. yılının Şaban ayında (Ekim 665) 60'lı yaşlarında iken Medine'de vefat etti. Onun cenaze namazını zamanın Medine Valisi Mervan b. Hakem'in kıldırdığı ve Baki' Mezarlığı'na defnedildiği belirtilmekte.

ADİYAT SURESİ

3. sayfadan devam

Temel ihtiyaçlarının sınırlarını çoktan geçmiş, temel lükslerinin sınırsızlığında oradan oraya tozu dumana katarken, başka insanların, başka hayatların en temel, en basit ihtiyaçlarını talan etmekte olduğunun farkında bile değildir.

Sure kendine gem vurmamış bir benliği bir atla temsil eder. Vahşi bir atla. Senin içindeki atın senin benliğindir. Hayat biraz da "Sen mi ona bineceksin? O mu sana?" sorusunu cevaplamanın ta kendisidir. Ve aslında her at gibi nefs de itaate hazırdır. Ne var ki kendisine gem vurmamış, ikna etmemişse vahşileşecektir.

O artık isyana itaat eden bir attır. Hırslarından soluk soluğadır. Ateş kıvılcımları/ bir savaş saçmaktadır toynaklarından etrafına...

Sözgelimi günümüzün nefsleri, ihtiyaç tanımını yapamamaktadır. İhtiyaçları sınırsızdır. Sınırı çoktan geçtiği, bırakın kendi hayatını, başkalarının hayatlarını, çitlerini çoktan kırdığı bir noktadadır. Talan sınırsızlığında...

Temel ihtiyaçlarının sınırlarını çoktan geçmiş, temel lükslerinin sınırsızlığında oradan oraya tozu dumana katarken, başka insanların, başka hayatların en temel, en basit ihtiyaçlarını talan etmekte olduğunun farkında bile değildir. Farkında değildir dünyada körcesine ihtiraslarının peşinde deli atlar gibi koşan benlikler, sayısız insan nefsinin, sayısız başka "atlar"ın, ordular gibi kalabalık, sayısız insanın canına, kanına, terine, emeğine, kasasına, cüzdanına, ömrüne, zamanına, anına girdiğinin farkında bile değildir.

"Gerçek şu ki, insan Rabbine karşı çok nankördür; kendisi de buna şahittir. Çünkü servet hırsına kapılmıştır. Fakat bilmez mi ki ahiret günü herkes mezarından kalkıp dışarı çıktığında ve insanların kalplerinde gizli olan her şey ortaya döküldüğünde... İşte o gün Rableri her halinden haberdar olduğunu ona gösterecek olduğunu bilmiyor mu?" (Adiyat 6-11)

İnsan benliği bir savaş meydanıdır. Yenilmişse eğer kendine... Tutkuları onun asi atlarıdır. İhtirasları da... Toz duman hayatlarda.

Ve o savaş meydanında son anlarını yaşamaktadır insanlığı insanın... Başka değil, aslında yine sadece kendisidir ağır yaralı. Hayata sadece kendi çıkarı için, bencillikle Yaratıcısının/değerlerinin bir nankörü olarak kalktığında, tanık olacağı şey; gözü dönmüş bir kazanma hırsı ve başa çıkılamayan bir harcama tutkusu arasında paramparça olmuşluktan başka bir şey değildir.

Bir gün keyfinin mahmurluğundan değil, mezarlarından ayağa kalktıklarında ve o kalpler gizli sol odacıklar, o sır küpçükleri bir bir kırılıp saçıldığında, her şey açığa çıkacaktır o günün olağanüstü ışığında. Her şey aydınlanacaktır, gün, yalnızca gerçeğin olduğunda.

Keşkeler ayaklanacak pişmanlığın isyanıyla! Anlamsız ihtirasların verilemeyecek hesabında...

Değer miydi bunlar için bir ömür? Değer miydi? Diyeceği...

İslâm şehirleri:

KONYA

KONYA, Milattan önce (M.Ö.) 7000'li yıllardan itibaren, insanlık tarihi açısından önemli medeniyetlere sahne olmuş, oldukça zengin bir kültürün izlerini bağrında taşıyan, Mevlana gibi yetiştirdiği İslam büyükleri ile gönülleri fetheden, tarihi ipek yolunun ticaret ve konaklama merkezi olarak adeta bir müze şehir kimliğine sahip olan istisna bir şehirdir. Türk târihinin en eski ve kıymetli eserlerini sînesinde barındıran Konya, ayrıca bir gönül diyârıdır.

Konya'nın eski çağlardan, günümüze değin çok fazla değişime uğramayan ismi vardır. Söylentiye göre; eski çağlarda kente zarar veren bir canavarı öldüren kişiye şükran ifadesi olarak bir anıt yapılmış, bunun üzerine de bu olayı anlatan bir resim çizilmiştir. Bu anıta da İkonion ismi verilmiştir. Zamanla İkonion adı, İcconium'a dönüşmüştür.

Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinde de değişmemiş, günümüze kadar gelmiştir. Yapılan kazılar bakımından Konya Anadolu'nun en eski yerleşim merkezlerinin bulunduğu bir ildir.

Konya'nın Çumra İlçesi'nin 10 km. doğusunda yer alan Çatalhöyük'te yapılan kazılarda 13 yapı katı ortaya çıkarılmıştır. Buradaki en erken yerleşim katı M.Ö. 5500 yıllarına tarihlendirilmektedir. Burada ilk ev mimarisi ve ilk kutsal yapılara ait özgün buluntularla karşılaşılmıştır.

Çatalhöyük'teki yerleşimin, şehirciliğin en iyi bilinen dönemi 7. ve 11. katlarda ortaya çıkmıştır. Bu evler tek katlı olup, girişler damdaki bir delikten merdivenlidir. Evlerin duvarları sıvalı, üzerlerine resimler yapılmıştır. Bunlar eski çağ insanının duvarlara yaptığı ilk resim örnekleridir. Ayrıca Çatalhöyük kazısında ele geçen heykelcikler, ana tanrıça kültürü ibadetin başlangıcı ve zamanın inançları hakkında özgün bilgiler vermektedir.

MÖ.VII. yüzyılda Lidialıların, MÖ.VI.yüzyılda Perslerin egemenliğindeki yöre, Kapadokya Satraplığının sınırları içerisinde kalmıştır. Büyük İskender'in Pers Devletini Anadolu'da ortadan kaldırması ile birlikte MÖ. 334'te Makedonya Krallığına bağlanmıştır.

Malazgirt Savaşı'ndan (1071) sonra Oğuz boyları Anadolu'ya hakim olmuş, Alparslan'ın komutanlarından Kutalmışoğlu Süleyman Şah Konya ve yöresini fethettikten sonra batıya yönelmiş, Anadolu Selçuklu Devleti de 1074'te kurulmuştur. Anadolu Selçukluları devletin başkentini İznik olarak seçmişlerse de I.Haçlı seferi sırasında İznik'i kaybedince Konya'yı kendilerine merkez yapmışlardır. Bundan sonra Konya Anadolu Selçukluları'nın mimari eserleri ile bezenmiş ve kısa sürede Anadolu'nun en gelişmiş kentlerinden biri olmuştur.

Anadolu Selçukluları döneminde Konya, kültür ve sanatta altın çağını yaşamıştır. Devrin ünlü bilginleri, filozofları, şairleri, mutasavvıfları, musikişinasları ve diğer güzel sanatların üstatlarını bir araya getirmiştir. Bahaeddin Veled, Mevlâna Celaleddin başta olmak üzere Kadı Burhaneddin, Kadı Sıraceddin, Sadreddin Konevi, Şahabeddin Sühreverdi gibi bilginler, Muhyiddin Arabî gibi mutasavvıflar Konya'da yerleşmişler, verdikleri eserlerle şehri bir kültür merkezi haline getirmişlerdir.

HEP KONYA

1071 yılında, Malazgirt savaşından sonra Anadolu'nun kapıları Türklere açılmış ve Büyük Selçuklu Sultanı Kutalmışoğlu Sultan Süley-

man Şah tarafından da Konya fethedilmiştir.

1074 yılında kurulan ve başkenti İznik olan Anadolu Selçuklu Devleti 1'inci Haçlı Seferi sonunda İznik'i kaybedince, Başkent Konya'ya taşınmıştır. Başkent olduktan sonra günden güne gelişen ve pek çok mimari eserle süslenen kent, kısa zamanda Anadolu'nun en gelişmiş şehirlerinden biri haline gelmiştir.

1097 yılından 1308 yılına kadar 211 yıl boyunca, Anadolu Selçuklu Devletinin egemenliği altında kalan Konya, Selçuklu Devletinin yıkılışını takiben Karamanoğulları Beyliğinin hakimiyeti altına girmiştir.

1465 yılında Osmanlı padişahı Fatih Sultan Mehmet tarafından Karamanoğulları Beyliği ortadan kaldırılmış ve Konya Osmanlı İmparatorluğu sınırları içine alınmıştır.

Fatih Sultan Mehmet, 1470 yılında 4'üncü Eyalet olarak Karaman eyaletini kurmuş, merkezini de Konya şehri yapmıştır. 17'inci yüzyılda Karaman eyaletinin sınırları genişlemiş, Tanzimat döneminde de ismi değişerek Konya Eyaleti adını almıştır. Konya şehrinin nüfusu o tarihlerde 1.825 olup, Türkiye'nin 11'inci ve dünyanın da 69'uncu büyük şehriydi.

İstiklal Savaşı yıllarında da Konya üzerine düşen görevi yapmış, Batı Cephesi Karargahı Akşehir'de kurulmuştur. Mondros Ateşkes Antlaşmasından sonra, Konya İtalyanlar tarafından işgal edilmiş ise de, 20 Mart 1920 tarihinde işgalden tamamen kurtarılmıştır.

Cumhuriyet Devrinde hızla büyüyen ve gelişen Konya, kültür tarihi eserleri ile bugün açık hava müzesi görünümünde bir şehirdir.

Tarihi eserleri bakımından Türklük' ün sayılı şehirleri arasında yer alan Konya, Selçuklular'a iki asırdan fazla başkentlik yapması sebebiyle, Türk mimarisinin gözde eserleri sayılan abidelerle süslenmiştir. Bu yönden Selçuklu Devri'nde Konya, Bursa, Edirne ve İstanbul'dan önce „En muhteşem Türk şehri" mertebesine yükselmiştir. Konya'da Türk-İslam döneminden önce yapılan eserlerin çoğunun günümüze ulaşamadığı söylenebilir. Yine de Konya çeşitli tarihi eserleriyle bezenmiş istisna şehirlerden biridir.

Bu eserlerin başında Konya' nın sembolü sayılan Mevlana Müzesi gelir. Mimar Bedrettin Tebrizi tarafından yapılan ve Kubbe-i Hadra (En Yeşil Kubbe) denilen 16 dilimli bu muhteşem abide firuze çinilerle kaplıdır ve bugünkü görüntüsüne Cumhuriyet döneminde kavuşturulmuştur. Alaeddin Camisi, Sahip Ata Külliyesi, Karatay Medresesi, İnce Minareli Medrese, Sırçalı Medrese Selçuklu dönemi eserlerindendir. Selçuklu ve Beylikler dönemine ait pek çok cami, hamam, çeşme, köprü, tekke, kervansaray, hastane, suyolu ve diğer altyapı kuruluşlarına sahip bulunan Konya' da Osmanlı dönemine ait eserlerin en tanınmışı ise Sultan Selim ve Aziziye Camileridir.

Anadolu Selçukluları Devrinde Konya

Konya'nın 1071 Malazgirt savaşından sonra Selçuklu Türklerinin eline geçmesiyle (1076-1080) kurulan Anadolu Selçukluları Devletinin Başkentliği (1096-1277) döneminde Kültür ve Sanatta altın çağını yaşar. Devrin ünlü Bilginleri, Filozofları, Şairleri, Mutasavvıfları, Hoca, Musikişinas ve diğer sanatkarlarını bağrında toplamış, verdikleri eserlerle şehri bir kültür merkezi haline getirmişlerdir.Bilhassa Hz. Mevlâna fikir ve felsefesi ile insanlığı aydınlatmış Mesnevi, Divan-ı Kebir gibi eserleri ile de bu etki halen devam etmektedir.

Yine Nasreddin Hoca da güldüren ve düşündüren fıkraları ile Konya'nın kültür ve sosyal hayatının gelişmesinde asırlardır devam eden bir bilge kişidir. Selçuklular dönemi Konyası'nda Kütüphaneler açılmış, bu dönemde Tarih, Edebiyat, Felsefe, Sanat, Tıp, Kozmoğrafya, Hukuk ve Din alanında büyük tarihi ve kültürel atılımlar yapılmış, buna bağlı olarak Medreseler, Camiiler, Kütüphaneler, türbeler, çeşmeler, kaleler, hanlar, hamamlar, çarşı ve bedestenler, köprüler, saraylar yapılmıştır.

Karamanoğulları Devrinde Konya

Konya da Karamanoğulları (1277) devrinde de bilim ve kültür alanındaki gelişmeler devam etmiş, Ulu Arif Çelebi ve oğulları Adil ve Alim Çelebiler ile Ahmet Eflâkî ve Sarı Yakup gibi bilgin ve Mutasavvıflar yetişmiştir.

Osmanlılar Devrinde Konya

Konya, 1467 yılında Osmanlı sınırlarındadır. Doğu seferlerine çıkan Osmanlı Sultanlarından Yavuz Sultan Selim, Kanunî Sultan Süleyman ve II.Murat'ın uğrak yeridir. İlim, kültür ve sanat hareketleri kesintisiz devam eder. Ünlü şairler, bilginler, tarihci ve filozofların toplandığı merkez halindedir. Bu dönemde de mimarî yönden; Camiiler, Çeşmeler, Medreseler v.s eserler meydana getirilir.

Osmanlı Devri Tarihî ve Kültürel Eserleri

Selimiye Camii, Yusufağa Kitaplığı, Piri Mehmet Paşa Camii, Şerafettin Camii, ile Mevlâna Külliyesi dönemin mimarî eserlerinden bazılarıdır. Osmanlının son döneminde Tanzimat hareketiyle Konya'da da yenileşmeler başlamış Medreselerin yanında İlkokullar (İptidai), Öğretmen Okulu (Darülmualimin) ve Ortaokul (Rüştiye) açılmıştır. İlk Lise (idadi) 1889 yılında, yine aynı yıllarda Konya Sanat Okulu da Vali Ferit Paşa tarafından hizmete açılmıştır. 1900 yılında Konya'daki medrese sayısı ilçeler dahil 530'a ulaşmıştır.

Cumhuriyet Devrinde Konya tarihi

29 Ekim 1923 yılında Cumhuriyetin ilanı ile eskilere ilave yeni okullar açılarak, yeni gazete ve dergiler yayınlanmaya başlanır. Yurt genelinde olduğu gibi Konya'da da İlk, orta, Lise ve Yüksek Öğretim devlet yönetimine geçer, okul yapma ve okuma seferberliğine başlanılarak öğretmen yetiştiren okullar ile teknik ve sanat okulları, yüksek okullar memleketin ihtiyacına göre yenilenerek çoğaltılmıştır.

İdris SAĞIR

ŞUMEN'DE BİR GÜNEŞ DOĞUYOR

"Nüvvap" okulunun yeni binası

Şumen'de, zaman zaman farklı nedenlere bağlı olarak kapanmış olsa da 1922 yılından beri tam doksan iki yıllık bir ulu çınar gibi ayakta dimdik duran ve eğitim faaliyetlerine devam eden "Nüvvab Okulu" yeni binasına kavuşmak üzere. Bilindiği üzere yaşamakta olduğumuz modern çağda ve tüm zamanlarda bir kurumun, ideal eğitimi gerçekleştirebilmesi için, iyi yetişmiş eğitim kadrosunun yanında, yeterli fiziki imkanlara da sahip olması en elzem konudur. Okulumuz kurulduğu ilk günden beri bu toprakların ihtiyacı olan münevver insanları her zaman yetiştirmiştir.

Okulumuzun bazı birimleri, doksan iki yılın vermiş olduğu yorgunluk nedeniyle artık bu çağın ihtiyaçlarına cevap verebilecek durumdan uzaklaşıyordu. Bu nedenle tam 11 ay önce (2013'ün Şubatında) yeni okul projemize başladık. Daha düne kadar okul projemiz diye bahsettiğimiz proje bir yılın sonunda gerçek oldu ve artık okulumuz diyoruz. Öncelikle bizim bu hayalimizi gerçeğe dönüştüren Yüce Yaratıcıya hamt ediyoruz. Bu okulun yapılmasını sağlayarak, temelinden çatısına kadar her aşamasında maddi ve manevi her türlü desteği bize sağlayan herkese teşekkür etmeyi bir borç biliriz.

Okulumuz, yalnızca bir okul binası olmaktan öte, bütün birimleri ile öğrencilerin tüm ihtiyaçlarına cevap verebilecek kompleks bir yapıdır. 150 öğrenci kapasitelidir. Bodrum katı ile birlikte 5 katlıdır. Okulumuz, sınıfları, hasta dinlenme odaları, kütüphanesi, bilgisayar ve teknoloji odası, spor salonu, yemekhanesi ve pansiyonu ile son teknolojinin imkanları kullanılarak inşa edilmiş modern bir okuldur. Pansiyonun her odasında en fazla üç öğrenci kalacaktır. Isınma sistemi doğalgazlıdır. Kısaca okul lüks bir otelin ve lüks bir eğitim kurumunun konforuna fazlasıyla sahiptir.

Gökkuşağının yerdeki izdüşümünü andıran, muhteşem renklerin içerisinde harika mimarisi ile görenleri hayran bırakan bir yapısı vardır.

Hepsinden de önemlisi, bu okul yalnızca rutin zamanlarda eğitim faaliyetinin yürütüldüğü kuru bir bina değil, daima bütün paydaşların hayallerinin birleştiği, yüreklerin birlikte attığı, dostluğun ve kardeşliğin teneffüs edildiği seçkin bir eğitim kurumudur.

Kökü mazide dalları atide olan bu ulu çınar, tarihten aldığı güç ile, bu toplumun, sorunlarını bilen, toplumuna karşı sorumluluğunun farkında olan, modern çağı doğru yaşamaya hazır, geleceğe güvenle bakan donanımlı insanlar yetiştirme çabası içerisinde olmaya devam edecektir.

Saygı değer Bulgaristan halkı: Eğer çocuğunuzun bu kurumda iyi yetişerek, hayata hazırlanmasını ve hep başarılı olmasını istiyorsanız onu bize emanet ediniz. 30 Ağustos 2014 tarihine kadar okulumuza yeni kayıtlar yapılacak ve 2014-2015 eğitim yılında öğrenci alımına başlanacaktır. Kontenjanımız dolmadan, okulumuzun imkanlarından yararlanmaya herkesi davet ediyoruz.

MUSTAFA OSMAN'A

"ağalık" ünvanı verildi

Tarih içerisinde ağalığın çeşitli tarifleri yapılmıştır. Ancak *"ağalığın"* bizde yaptığı ilk çağrışım; söz sahibi, yardım eden, cömert ve varlıklı kişilere ait olmasıdır. Halk arasında *"ağam ne derse odur"* ya da *"ağanın eli tutulmaz"* şeklindeki söylemler ağalığın ağırlığını tanımlamaktadır adeta. Günümüzde yetişen yeni nesil, ağalığın ne olduğunu bilemeyebilir. Fakat eski toprak diye tabir edilen yaşlı insanları dinlediğimizde *"bir zamanlar filan köyün ağası, filan kişiydi, hem de ne adamdı be..."* gibi ifadeleri kaydı olmayan mahalle sohbetlerinde duyabilmek mümkündü. Evet, bugün ağa kavramının yerini patron kavramı almıştır dersek, yeni neslimizi de aydınlatmış oluruz.

Öte yandan reel olarak düşündüğümüzde zamanla *"ağalık"* etiketi toplumumuzda öylesine sıradanlaşmış ki, aile reislerine bile ağa denilmiştir. Bugün bile birçok köy sakinleri komşularına *"Aba, Ahmet aga. Mehmet aga evdemisin"* diye seslenirler. Şimdi sözü uzatmadan sadede gelelim:

Cömertliğini, yardımlarını ve özellikle de hayırseverliğini gördüğümüzde her zaman içimizden geçirirdik, Mustafa abiye ağalık yakışır derdik. 2014 yılının Şubat ayı sonlarında Şumnu'nun *Borovets* lokantasında, okkalı bir akşam ziyafeti eşliğinde *"ağa"* ilan etmenin sevincini yaşadık. Eee güzel şeyler masa başında, ağalığa yakışır olmalıydı elbet... Okuyucularımız, kimdir bu Mustafa bey ve nedir bu ağalık muhabbeti diyebilirler. Mustafa ağayı bilen bilir, bilmeyenler için dilimizin döndüğünce tanıtmaya çalışalım:

1969 doğumlu olan Mustafa Osman Süleyman Şumen vilayetinin Bohçalar belediyesine bağlı Çoban Nasuh (Braniçevo) köyünde saygın bir ailenin çocuğu olarak dünyaya gelmiştir. Bu güzel Deliorman köyü ecdat tarafından Şumen-Silistra yolu üzerine kurulmuştur. Dümdüz arazileri, yeşil otlakları, eli nasırlı çifçi ve işçileri vardır. Ayrıca köyün başarılı bir muhtarı, bülbül gibi bir imamı ve hoşsohbet bir cami cemaati de vardır. Burada yeri gelmişken belirtelim ki, Kuzey Bulgaristan'ın tek çifte minareli camisi bu köyde inşa edilmiştir.

Deliorman ağası olarak da anılan Mustafa Osman, 5000 dönüm toprak, 200 sığır, 200 keçi ve 500 koyunun sahibidir. Ayrıca seyis nezaretinde *"Herkül"* adında bir yarış atı beslemektedir. Sözkonusu at 2014 yılında ülke çapında düzenlenen toplam 18 yarış'ın 15'ini birincilikle kapatmıştır. Mustafa bey, 2014 Mayıs itibariyle Şumenin Karalar köyünde geleneksel olarak düzenlenen *"Koca Yusuf Güreşleri"* ağalığını da kazanmıştır.

Ağa'nın güzel hasletlerinden biri de Bulgaristan müslümanlarının evlatlarına hizmet veren Nüvvab okuluna desteğini esirgememesidir. Kendisinin 26 çalışanı vardır. Rumeli Halk Türküler'ni çok seven Mustafa ağa, senede bir kez türküseverleri davet ederek *"Deliorman Sıra Geceleri"*ne ev sahipliği yapmaktadır. Türkiye ve Bulgaristan'dan gelen misafirler ağanın ailesi tarafından hazırlanan köy usûlü pastırma ve sucukların tadına bakmadan geçmezler. Birgün canınız pastırma/sucuk çektiğinde elbette yersiniz, ama unutmayın yöreye has pastırmalarıyla da meşhurdur Mustafa ağamız...

Mustafa Osman 1.90 boyunda, 140 kilo, bir kız ve bir oğlan babasıdır. Kendisini ağa ilan edenleri merak etmişsinizdir. Onlar Bulgaristan müslümanlarının önderleri konumunda olan bölge müftüleri ve bazı öğretmenlerdir. İşte sırasıyla bu merasimde yer alan değerli katılımcılar:

1. Tırgovişte Bölge Müftüsü Enver Kasırgalı
2. Şumen Bölge Müftüsü Mesut Mehmed
3. Varna Bölge Müftüsü Taner Veli
4. Dobriç Bölge Müftüsü Bilal Darcan
5. Silistra Bölge Müftüsü Müddesir Mehmed
6. Aytos Bölge Müftüsü Selahattin Muharrem
7. Sliven Bölge Müftüsü Akif Zekeriye
8. Razgrad Bölge Müftüsü Mehmed Âlâ
9. Şumen Nüvvab okulu müdürü Şerif Hüsnü
10. Ruse İ.H.L müdürü Süleyman İsmail
11. Şumen meslek dersleri öğretmeni Ekrem Süleyman
12. Şumen meslek dersleri öğretmeni Celil Şakir
13. Ruse İ.H.L meslek dersleri öğretmeni Tuncay Şerif
14. Ruse İ.H.L belletmeni Taner Tahir
15. Sofya Yüksek İslam Enstitüsü öğretim görevlisi Ahmed Hasan
16. Tombul cami imamı İbrahim Yılmaz
17. Razgrad Ahmet Bey cami imamı Üzeyir Çulluk ve ağanın kâhyası Recep Rasim

Adı geçen isimler, ağalık kıyafeti giyen Mustafa beye başarı temennilerinde bulunup hatıra fotoğrafı çektirdiler. Biz de ağamıza başta sağlık-sıhhat ve hayırlı işlerde muvaffak olmasını Cenâb-ı Yaratan'dan niyaz ediyoruz.

Ahmed Hasan BAHADIR

Çoban Nasuh'lu Mustafa ağa ile birlikte hatıra fotoğrafı

Dr. İsmail CAMBAZOV

RAMAZANİYE

Edebiyatçılar bilirler. Eskiden Türk Edebiyatında Ramazaniyeler adında çok zengin, renkli, eğitici, düşündürücü, terbiye edici bir bölüm vardı. Oruc ayı yaklaşınca yazarlar, gazeteciler kaleme sarılır, orucun fazileti hakkında eşsiz şiirler, fıkralar, taşlamalar, takılmalar yazarlar, sanatkârlar bunları iftar ile teravih arasında canlandırırlar, kutsal ayın lezzetini, zevkini arttırırlardı.

Ben bu eski geleneği canlandırmak için bundan 70 yıl önce bizzat yaşadığım iki Ramazanı, hayatımda hiç bir zaman unutamadım. Bunları, belki, bir faidesi olur ümidiyle genç Ramazan hocalarımızla, vaizlerimizle paylaşmak istiyorum.

Vaktiyle eski Medreset'ün Nuvvab'ta bir gelenek vardı. Birinci sınıf öğrencisi herhangi bir köye Ramazan hocası olarak staja gönderiliyordu. İkinci sınıf öğrencileri ise artık vaiz olarak gidiyorlardı.

Cemaat Arasında

Biz beş kişilik bir grup Dobruca köylerine Ramazan hocası olarak gitmek istedik. Ver elini ozamanki adı Tolbuhin olan Hacıoğlu Pazarcık Müftülüğüne.

Yaşlı biri olan Müftü efendi bizi bir baba şefkati ile kabul etti. İkramda bulundu, ancak bir de sınava tabi tuttu:

- Evladım senin ismin ne?

- İsmail Saliev

- Bak sen daha Rodoplar'dan kalktın, Doburca'ya geldin, öyle mi? Hizmet aşkı işte buna derler. Allah senden razı olsun. Bir Ayetül Kürsü oku bana bakalım! Duha suresini aç ta yüzünden oku. Müslümanlar teravih namazını ne zamandan beri 20 rekât kılarlar?

Okuduk, verdik cevabı, ama müftü efendinin memnun olmadığı yüzünden belli.

- Evlâdım ben seni (köyün adını şimdi hatırlayamıyorum, (bir Hasan fakı diyeceğim geliyor)... köyüne göndereyim. Kruşari belediyesinin bir Müslüman köyüdür. Belediye merkezine kadar otobüs var. Oradan köye dört-beş kilometre yürümen icab edecek. Sen gençsin, yarım saatte alırsın yolu.

Kruşari'de indim otobüsten, elimde tahta bir kufar. Köyü sordum, yolu tarif ettiler. Tarlalar arasında bir pateka gidiyor sağa doğru. Aldım kufarı sırtıma, tuttum yolu. Arkadan öküz arabası süren bir köylü yetişti. Tarladan dönüyormuş. Aldı beni arabasına ama, herif dik dik bakıyor bana. Benim hoca kıyafetim dikkatini çekmiş olacak.

- Sen bizim köye neden geliyorsun be hocam?

- Beni müftü gönderdi, Ramazan hocalığı yapacağım sizin köyde.

- Öyle mi, ama bizim köyde oruç tutan yok ki, cami de koyunların igreği.

Ben, bu köylü her halde benimle alay ediyor, diye pek kulak asmadım. Köye girerken karşıdan gösterdi camiyi bana.

- İşte bizim cami, git oraya!

Vardım camiye. Durum herifin anlattığından da berbat. Köyün ortasındaki mezarlığın içinde bulunan cami koyun gübresiyle dolu. Etrafta da bir kimse yok. Ortalık kararmaya başladı. Oturdum caminin önüne. Ne yapacağım ben, diye kara kara düşünüyorum. Karşı evden kalpaklı biri çıktı. Beni görünce şaşırdı. Durumu anlattım kendisine.

- Her halde müftülüğün bir yanlışlığı olsa gerek. Bizim Türklerin Müslümanlıkla hiç bir alıp vereceği yok. Cami sadece cenaze olduğu zaman açılıyor. Neyse sen gel bu akşam bende yat. Yarın bir yen yaka dikmeye çalışırız senin işine.

Aldı herif beni götürdü evine. Ta ozaman anladım Bulgar olduğunu. Eşi, iki kızı beni çok iyi karşıladılar. Türkçeyi benden daha iyi konuşuyorlar. Bana köyün durumunu anlattılar.

- Bu sıralarda köyde köpek bile bulamazsın. Bütün millet tarlada, bayırda, bostanda. Birçoğu malının başında yatıyor. İnsanlar köye akşamlayın karanlıkta geliyor, gece yarısında çıkıp gidiyorlar.

Yandık. Türk köyünde iki hane de Bulgar varmış. Birisi beni misafir alan Bay Danço, köyün bakkalı imiş. İkinci Bulgar da köyün hem çobanı, hem de parti sekreteri olan İvan.

Ertesi gün biz – Bay Danço, İvan ve ben, elimize süpürgeleri, kürekleri alarak girdik caminin içine. Çuval çuval gübre çıkardık içerden, pınardan çektiğimiz suyla tabanı güzel bir yıkadık. Yeri tavandan indirdiğimiz yırtık pırtık hasırlarla döşedik. Caminin içi bayağı açıldı. Beni ilk okulda öğretmenlerin yatıp kalktıkları odaya yerleştirdiler.

Artık ben Müslümanlara caminin açıldığını duyurmak için beş vakit ezan okumaya başladım. Ama gelen giden yok. Benim ezan kırık merdivenli minarenin tepesine yuva yapmış olan kuşları korkutup uçuruyor sadece.

Baktım okuduğum ezanlar camiye bir kimseyi getirmiyor. Ramazan ise hızla yaklaşıyor. Günler uzun, havalar çok sıcak. Millet tarlasında, bahçesinde Allah'ı, Peygamberini hatırlayan yok. Bu durumda ben cemaat aramak için tarlalara çıktım. Ancak elimde Diyojen'in lâmbası yoktu. Bir gün birkaç tarlanın arasında durarak (henüz kooperatifler kurulmamıştı. Herkes kendi tarlasında çalışıyordu. Konu komşu, bir birine yakın tarlalarda işlerine güçlerine bakıyorlardı) öğle namazı için ezan okudum. Erkekler telaşla yanıma koştular.

- Kim öldü, hoca efendi?

- Bir kimse ölmedi, elhamdülillah. Ben sizi öğle namazına davet etmek için ezan okudum.

- Bak sen biz gene salâh okudun, diye telaşlandık.

Meğer fıkaralarım salâh ile ezan arasında fark yapamayacak kadar cahil imişler. O gün ben öğle namazını tarlada yanlız kıldım. Ertesi gün aynı yerde baktım üç ihtiyar beni bekliyor. Bu ihtiyarlarla ilk cemaatla namaz kıldık tarlada. Sonra sonra cemaat 10 kişiye çıktı. Öğle, ikindi namazını tarlada kılmaya başladık. Başka tarlalardan da beni davet edenler oldu. Yavaş yavaş gittiğim yerlerde beş on dakikalık vaazlara da başladım.

Masalın Kuvveti

Dikkatimi çekti. Akşamlayın işten dönen gençler köyün ortasındaki horemag denilen meyhaneye sapıyorlar, birkaç dost masaya oturarak muhabbet ediyorlar. Bira içiyorlar. Ne kadar acayip te olsa ben bu gençlerin masasına da oturmak zorunda kaldım. Onlar bira içiyor, ben limonada. Masa bizi birbirimize yakınlaştırdı. Bir akşam kendilerini odama davet ettim. Okumuşluk derecelerini anlamak istedim. Herbiri bir kaç yıl okula gitmiş ama, hiç biri bitirmemiş. Okulda öğrendikleri okuyup yazmayı da çabucak unutmuşlar. Ne yaparsın, böyleleriyle ne konuşursun?.

Aklıma çantamdaki masal kitabı geldi. Türkiye'den elime bir masal derlemesi geçmişti. İçindeki Padişah Kızı, İskender Padişah, Keloğlan ile Kemer Tay, Dev ile Padişah kızı, Sihirli Çakmak, Keloğlan gibi masalları ben de bir kaç defa memnuniyetle okumuştum.

Keloğlan'ı okudum kıymetli misafirlerime. Etkisine şaştım. Daha ilk cümlelerinde kahkaha ile gülmeye başladılar. O gece bana beş defa Keloğlan okuttular. Çok memnun kaldılar. Ben de kendilerini uğurlarken:

- Artık meyhaneye sapmak yok. Doğrudan benim yanıma geleceksiniz, masal okuyacağız, dedim.

Ertesi akşam gerçekten doğrudan benim yanıma geldiler ama, meyhaneye sapmışlar, bir torba bira almışlar. Ben bunu görünce kendilerine çıkıştım.

- Burasını ikinci meyhane yapmaya niyetim yok, alın biralarınızı gidin, dedim. Aman zaman biraları dışarı çıkardılr, illâ da masal istiyorlar. Bu masallar bizi birbirimize hepten kaynaştırdı. Ben sezdirmeden işi dini masallara, öykülere döktüm. Bana Allah'tan, Peygamber'den, dinden sormaya başladılar. Kalblerinde küllenmiş olan fıtrı (yaradılıştan) islâm kıvılcımı korlaşmaya başladı. Kendileri bana namaz dualarını öğretmemi rica ettiler. Baktım Ramazan kapıya dayanmış. İşe A B C ile başlarsam olacak iş değil. Kulaktan dolma "yöntemini" uygulayarak başladım işe. Beraber okuduğumuz Fatiha'yı beş defada ezberlediler. Öteki namaz dualarını daha çabuk ezberledik. Okadar sevindiler ki, manasını anlamadıkları Arapça duaları keçi koyun arkasında, tarlada adeta şarkı gibi okumaya başladılar. Bunların meâllerini öğrenip işin ciddiyetini anlayınca şarkıcılıktan vazgeçtiler, Fatiha, İhlâs surelerini besmele çekerek okuyorlardı artık.

Bir haftada namaz kılacak duruma geldi bu gençler. Artık yatsı namazlarını beraber kılmaya başladık.

İlk teravih'te arkamda yedi genç, üç ihtiyar vardı. Son Teravih'te cemaat otuza çıkmıştı. Tabii Bayram sabahı bütün tarlalar boş kaldı.

Daha akşamdan hazırlanmıştım. Bayram namazından sonra hemen yola çıkacaktım. Fakat cemaat:

- Dur, dedi. Gelmesi senden gitmesi bizden.

Mükellef bir sofra hazırlamışlar. Bay Danço ile Bay İvan'da masada, yenildi, içildi, dualar edildi. Bir camiin önüne çıktım. Köyde nekadar araba varsa koşulmuş, atlar, eşekler süslenmiş, arabaların üstü evde dokunmuş alacalı çergelerle örtülmüş. Nekadar yapmayın, etmeyin, diye yalvardı isem de söz dinlemediler. Zorla beni öndeki arabaya bindirdiler. Köyün bütün kadınları da çıkmıştı hocayı uğurlamaya.

Araba kervanı Kruşari'ye doğru çekildi yola. Belediye merkezinde Bulgarlar bunca arabayı, insanı toplu görünce şaşırdılar. Otobüs gelip te beni bindirmeyince hiç bir kimse yerinden kıpırdamadı. Bense onlara elsallayarak:

Hoşça kalınız benim, saf köylü cemaatim. Allah hepinizden razı olsun! diye tekrarlıyordum.

Toplumun Hoşları ve Boşları

Ahmed Hasan BAHADIR

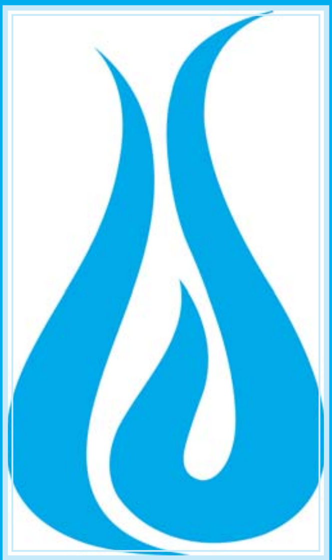

Modern dünyanın stresli toplum hayatı âdeta bir harp meydanı gibi. Her halükârda maddiyatımıza diyecek pek fazla bir şey yok ama buna mukabil millî ve manevî değerlerimize yöneltilen saldırıların ardı arkası kesilmemekte ve bu sıkıntıyı hissedenler bunalım şehrinde huzur sokağını aramaktalar. Şu günlerde huzur ortamını bulmak oldukça zor bir iş olsa gerek. Fakat inanmış gönüllerin en büyük tesellisi, her zorluktan sonra kolaylığı müjdeleyen Rabbi Zü'l-Celâl'in yardımının geleceğine bihakkın inanmalarıdır. Yüce Yaratan yardım edince zor görünen kolaylaşıverir, şer olan yerini hayır ve güzelliklere bırakır.

Günlük yaşamımızda devlet adamlarından siyasilere, âmirlerden memurlara, sanat camiasından spor dünyasına kadar birçok farklı ismin ve cismin zihnimizden gelip geçtiğini inkâr edemeyiz. Maziye baktığımızda bir zamanlar halkın ilgi gösterdiği, görsel ve yazılı medyanın gündemlerinden düşmeyen isimler, nedense kısa bir müddet sonra geçerliliklerini yitirmişler ve unutulmaya mahkûm edilmişlerdir. Halkın: "çok gördük biz böylelerini" şeklindeki sitemli sözü herhalde bu tipler için söylenmiştir. Onların geçmişte yaşadıkları havalı günler anılarda kalmış ve yerini masallardaki gibi "bir varmış bir yokmuş" anlatımına bırakmıştır. Elbette bu durum halkın vefasızlığı değil, belki de yaşanması gereken tabii bir süreçtir. Yalnız şu bir gerçek ki, toplum her ne kadar iş yapacak adamları genellikle geç anlasa da eninde sonunda onların farkına varmıştır. Nitekim zamanın geçmesiyle insanlık mücadelesi veren şahsiyetlerin kıymetinin daha iyi anlaşıldığı kabul görmüş toplumsal bir gerçekliliktir. Bu sebeple insanların unutulma ve hatırlanma durumlarını izah ederken, kimin topluma neyi bıraktığını ve toplum için ne denli fedakârlık yaptığını da sorgulayıp irdelemek durumundayız.

Tarih geçen zamanların şahididir diyor Cicero. O bir taraftan halkın gönüllerinde güzel izler bırakmayı başaran hoş insanların varlığına ve onların fedakârane hizmetlerine şahit olurken, diğer taraftan da hemen her alanda rastladığımız "çok laf az iş" anlayışıyla hareket eden boş figüranların topluma ve insanlığa verdikleri zararlara şahit olmuştur. Böylece kimileri daima hayırla yad edilirken, kimileri de anıldıkları zaman söylettikleri "illallah"larla hatırlanmışlardır. Bir zamanlar icraat imkanına veya topluma yön verme konumuna sahip olan insanlar, şayet topluma ve insanlığa kalıcı bir şeyler kazandıramamışlarsa veya bir sefercik olsun onlara "Allah senden razı olsun" dedirtememişlerse, bu gibi kimselerin unutulmaları da son derece normaldir.

Öte yandan bulundukları mevki ve makamı bir tatmin aracı olarak kullanan idareciler hep olmuştur. Bugün halkımızın itirazlarına rağmen bilhassa dînî müesseselerimizin başına görgüsüzce geçmek isteyen dünyaperestler hangi dava ve hangi emellerin peşindeler acaba? Bir kısmını haksız yere sahiplenip bir kısmını satmaya cüret ettikleri vakıf malları insafsızca yok edilebilir mi? Din işlerine ve Müslümanların maslahatına adanmış temsili bir makamın imkanlarını şahsî çıkarlar ve kötüye kullanmanın hesabı kolay verilebilir mi? Yaptıkları hayasızlıklarla gündeme gelenler ve dolayısıyla içinde bulundukları halka ahlakî zaafları ile örnek olacaklarını zannedenler ancak sözkonusu toplumun "boşuna adamları" olarak anılabilirler. Onlar kendilerini iyi bilirler.

Toplumumuzda hangi seslerin fazla çıktığına şöyle bir kulak verecek olursak, maalesef bugün hemen her alanda "dünya kalabalığı" di-

yebileceğimiz kişilerin, değerli insanların sesine galebe çaldıkları gün gibi ortadadır. Sağlıklı düşünceleri ve faydalı hizmetleriyle topluma yön verebilecek olan insanların yerlerini boş ve lüzumsuz işler peşinde koşan kimseler almıştır. İki kültür arasında yaşayan insanlarımızın kalitesini düşüren ve adeta onları ifsat eden faktörlerden biri de vasıfsız, değer bilinci taşımayan, gününü gün eden sıradan kimselerin toplumumuza örnek şahsiyetlermiş gibi sunulmasıdır. Yetişen gençliğimizin günlük hayatında neler yaptıklarını sorguladığımızda trajikomik tablolarla karşılaşmaktayız. Konuyu biraz daha basitleştirerek anlatmaya çalışırsak, bugün küresel çapta yaşanan manevi erozyonun etkisinde "internet"le yatıp "televizyon"la kalkarak zaman öldüren boş bir nesil ile karşı karşıyayız. Bunlar başkalarının değil, bizim çocuklarımız ve yarının büyükleri. Şayet kendimizi kandırmayacaksak elimizdeki malzemenin de bu olduğunu inkâr etmemeliyiz.

Elbette toplumumuzun içinde örnek vasıfları ve onurlu duruşlarıyla takdir görmesi gereken seviyeli insanlarımız da vardır. Onlar imkânlar nispetinde "hayra motor", "şerre fren" görevini yürütmeye gayret gösteriyorlar. Fakat toplumun geneline baktığımızda, üzerlerine titrediğimiz ve gelecekleri için nice hayaller kurduğumuz günümüz genç neslinin bir "zevk toplumu" haline geldiğini ve boş işlerle iştigal ettiğini itiraf etmek durumundayız. Her şeyden önce düşünen, üreten, faydalı işler yapan hoş insanlar yetiştirmemiz gerekirken, sanal âlemden fuzûlî televizyon programlarına kadar her daldan çalan, iyi ile kötüyü ayıramayacak kadar boş olan ve de kendilerini filimlerde gördükleri artistlerle özdeşleştiren veya onları taklit eden bir nesli farkında olmaksızın yetiştiriyoruz. Yoksa yanlış mı düşünüyorum acaba?

Bugün gençlerimizin hafızalarında tarihte yerini almış ahlâk modeli büyüklerimizin misyonları değil mefhumları bile yok. İstisnalar kuralı bozmaz. Sözkonusu boşluğu dolduran birçok fıtrat dışı etkenler var. Aslında burada bir durum tespiti yaparken veya hepimizin gözleri önünde yaşanan bir durumu tekrar hatırlatmaktan maksat kuvvetli bir yozlaşmanın esiri olduğumuzu dile getirmektir. Her ne kadar yeni yetişen hocalar ve aydınlar tarafından gerçekler bütün çıplaklığıyla ortaya konmaya çalışılsa da gözler bakar kör, kulaklar duymuyor, hoşsohbetler dinleniliyor gibi görünse de olumlu netice alınamıyor. Acaba buna basiret bağlanması diyebilir miyiz?

Kuvvetle muhtemeldir ki, yapılan ifsat çalışmaları sistematik, bilinçli ve hatta bilimsel metotlar kullanılarak yapılmaktadır. Toplumumuzdaki sosyal çözülme neticesinde açılan yaraların arkasında birçok menfi durumlar yatmaktadır. Durum böyle olunca bizler hiç bir şey yapmayacak mıyız? Yoksa olayları gelişigüzel "bana dokunmayan yılan bin yıl yaşasın" mantığıyla mı izleyeceğiz? İnsaf sahibiysek elbette "hayır" diyebilmeliyiz.

Bugün halkımızın "boş adam" tabiriyle de nitelendirdiği vasıfsız, kalitesiz ve birikimsiz kimselerin her alanda ön plana çıkmalarından ve söz sahibi olmalarından bir rahatsızlık duyuyor isek, onların vermiş olduğu zararlara karşı koyabilmemiz ve toplumumuzu az biraz çizgiye çekebilmemiz için, bu gibilerin alternatifi olan dava sahibi öncü şahsiyetleri tanımakta ve tanıtmakta da aciz kalmamalıyız. Bunu yaparken de modern dünyanın olmazsa olmazı haline gelmiş olan kitle iletişim araçlarını kullanmada en az karşımızdakiler kadar mahir olabilmeliyiz. En önemlisi de şuculuğu buculuğu, fırkalaşmayı ve de sadece "kendine Müslüman" zihniyetini bir an önce zor da olsa terk etmeliyiz. Nitekim tecrübeler "kendin çal kendin oyna" usulündeki faaliyetlerin silik ve sönük kalacağını göstermiştir.

Şu gök kubbenin altında hoş bir seda bırakabilmek temennisiyle...

BAŞMÜFTÜLÜĞÜMÜZÜN BİR ASRI…

1. sayfadan devam

Ancak yazarımızın bu gibi "çetrefil" konular üzerinde durma niyeti olmadığını belirttikten sonra yine de devamla bu defa Pomak konusuna gelip saplandığını görüyoruz. Dr. İsmail Cambazov bu konuda da var olan bir sıra tezleri sıralamakla yetinmiş, meselâ, Evgeniy Raduşevin Pomakların Protobulgar, Slav ve Trak karışımından meydana gelen Bulgar halkının torunlarıdır" fikrini ve başka fikirleri de belirtmiştir.

Yeri gelmişken Pomak sözünün, etimolojisi üzerine ileri sürülen bir sıra fikirlerden farklı olarak ben bu sözün "pomık-vam se" fiil kökünden türediğini ileri sürüyorum. "Pomık-vam se" vergi belâsından, savaşlardan kaçarak sulh içinde rahat bir hayat sürmek isteyen bu insanların bugün dahi nerelerde yaşadıklarını göz önünde bulundurduğumuz zaman bu teze de hak vermek gerekir diyorum. Oradan da dağların derinliğine sokulmuş, sinmiş kimseler anlamındaki "pomık" sözü zamanla "Pomak" şeklini almıştır diyorum.

Bu satırlar gibi kitabın dışında kalabilecek bazı konulardan sonra, nihayet, yazarımız asıl konuya geliyor, Prenslik döneminde müftülük teşkilâtının yeniden yapılanması meseleleriyle tanışıyoruz. Rus - Türk harbi sırasında "Müslümanlara karşı yapılan sistemli Rus ve Bulgar katliamından, açlıktan, soğuktan ve salgın hastalıklardan yaklaşık 350 000 Müslüman hayatını kaybetmiş, 1 milyon dolayında Müslüman da göçe zorlanmıştır". (s.83)

Bulgaristanda azınlık olarak kalan Türklerin Osmanlı maddi ve manevi mirasının varisleri olduklarını anlatıyor. Osmanlının buraları ülkenin en mamur bölgesi haline getirdiğini, arkasında sayısız cami, mescit, medrese, imarethane, dar-üş şifa (sağlık merkezi), çeşme, bedesten, kervansaray, han, hamam, köprü vs. gibi kamuya hizmet eserleri bıraktığını ve bunların sayısının 4000'e yakın olduğunu kaydediyor. Ek olarak verilen ve arşiv kaynaklarından tespit edilen bu eserler bir çizelgede dini, ticari, askeri, eğitim ve sivil sosyal yapılar olarak gösteriliyor.

Eğitim sisteminin zamanla yavaş yavaş camilerin dışına çıkarıldığını, imamla öğretmenin bir birinden ayrıldığını okuyoruz. Ünlü gezginci Evliya Çelebinin Rumeli topraklarında, özellikle Bulgaristanda geniş bir eğitim ağı bulduğunu belirtmeden geçmemiştir. Meselâ, 1873- 1874 ders yılında Rusçuk sancağında 802, Vidinde 129, Sofyada 147, Tırnovoda 591, Varna sancağında 433 okul bulunduğunu kaydetmiştir(s.88)

Devamla Rus orduları ve geçici Rus yönetiminin yıkıcılığı ve Müslümanları imhası üzerinde durarak "Rusların insan severliğini" okuya okuya, seyrede ede Türklüğümüzden utanmaya, "zalim dedelerimizin vahşiliklerinden sıkılmaya başladık" demekten çekinmiyor,(s.91)Oysa Doç. Dr. Zeynep Kerman'ın "1877'de Rusların Asyada ve Rumelide yaptıkları mezalim" başlığı altında Türkçe ye çevirip 1987'de bastırdığı kitabı okuyan, insanlığından utanıp yerine dibine geçmemesi imkânsız" diyor. (Aynı yerde).

Yine böyle kitapta, başka yerlerde zor bulup okuyacağımız insan hakları konusuna değinilmiş, gayr-i müslimlerin de müslümanların haklarına sahip olduklarını, hattâ bazı sahalarda onlardan daha üstün olduklarını belirtmiştir. (s. 103)

İlerleyen sayfalarda Tırnovoda çağrılan Kurucu Meclis tarafından kabul edilen Bulgaristan Anayasasının, zamanına göre hayli demokratik bir anayasa olduğunu, insanların milli mensubiyetine, dini görüşlerine, siyasi düşüncelerine, sosyal durumlarına bakmadan bütün, vatandaşlara geniş bir vicdan ve din serbestliği sağladığı belirtilmiştir. (s.108)

Devamla Osmanlı Devlet-i Aliyesinde dini teşkilât hakkında verilen bilgilerden sonra Bulgar "Devlet Gazetesi"nin 9 Temmuz 1880 tarihli 56, sayısında yayınlanan "Geçici Tüzük"ün 25-39'cu maddelerinin Müslümanların dini idarelerine ayrıldığını görüyoruz.(s.120)

"Yasama organı, Müslümanların "büyük bozgun" tarafından yıkılan dini teşkilâtını canlandırmak, yeni koşullara göre düzenlemek işine köylerde, yani cami encümenliklerinin kuruluşundan başlamıştır. Osmanlıda düzenli olarak işleyen encümenlikleri yeniden diriltmek, bu defa onları yeni Bulgar yasaları açısından hukuki kurumlar haline getirmek gerektiğini belirtmiştir. Tek sözle koskoca bir devletten kopup yeni kurulan bir devletin sınırları içinde yenibaştan oluşmanın bütün ağrı ve sızılarını yaşayan Bulgaristan Türkleri, Geçici Tüzük uyarınca dini yaşamlarını yavaş yavaş yoluna koymaya girişmişlerdir. Prenslik sınırları içinde bulunan Vidin, Vratsa, Pleven, Tırnovo, Varna, Ruse, Şumen ve Sofya şehirlerinde 8 sancak müftülüğü olduğunu; müftüler ve vekillerinin Türk Müslüman toplumu tarafından seçildiğini öğreniyoruz. Onlar, Bulgar hükümeti tarafından denetleniyor, İstanbuldaki Şeyhülislâm tarafından tastik edilerek göreve başlıyorlardı deniliyor.

Yazarımız geçici Rus idaresinin Osmanlıdan miras kalan Müftülük teşkilâtına dokunmadığını belirtmiştir. O, müftülükler, kadılıklar, encümenlikler ve vakıflarla ilgili teşkilât sistemi muhafaza edilmiş, yeni kurulan Bulgar devletinde Müslümanların dini teşkilâtı böylece sancılı yaşamına başlamıştır diye kaydediyor.

Bundan böyle, yeni devlet Balkan harpleri, Müttefikler arası harplere, Birinci Dünya Harbine girecek, cephelerde kazanacak, görüşme masalarında kaybedecektir. Onunla birlikte Bulgaristan Müslümanları da bütün bu ağrı ve sızıları yaşayacaklardır.

Kitaba alınan Selvi müftülüğü skandalı, Sofya müftülüğünün kapatılışı, müftü maaşları, şeriye mahkemeleri, vakıflar meselesi gibi her biri ilginç konuları atlayarak. Şarki Rumeli müslümanları konusuna değinmiş; Filibe, Hasköy, Eski Zağra, Tatar Pazarcık ve İslimye gibi şehirlerde müftülükler bulunduğunu belirtmiştir. Ancak yazarımız haklı olarak hem Prenslik Bulgaistanında ve hem de Şarki Rumelide müftülük sisteminin, ayakta kalmasında şeyhülislâmlık kurumu ve başında bulunan olgun kimselerin emeğini unutmayarak bunu belirtmeyi kendisine bir borç bilmiştir.

Biz böyle anlatarak iki ciltlik bir eserin tanıtımını sayfalara doldurmanın yerinde olmayacağını düşünerek yazımızı burada noktalarken her bölge müftülüğümüzün, her cami encümenliğimizin ve hattâ özel kişilerin dahi bu değerli eseri edinerek evlerinde bulundurmalarını, onun değerli sayfalarını açıp okumalarını tavsiye ederek yazımıza son veriyor, değerli yazarımızı bu büyük eserinden dolayı kutlarken kendisine başsağlığı ve yeni başarılar diliyoruz.

MÜSLÜMANLAR dergisi

НЯКОЛКО ДУМИ ЗА "ИСТОРИЯТА НА ГЛАВНО МЮФТИЙСТВО"

След поредицата книги за Медресетю-н Нюввав, Висшия ислямски институт, за скалъпеното дело против Осман Кълъч, за мястото на в-к „Йени Ъшък - Нова светлина» и книгата за турците и мюсюлманските малцинства на Балканите, издадени през последното десетилетие, д-р Исмаил Джамбазов този път ни зарадва с капиталния си труд «История на Главно мюфтийство».

Когато виждаме завидната творческа дейност и продуктивност на д-р Исмаил Джамбазов, неминуемо се сещаме за изгубените години на тоталитарния строй, който ни причини тежки загуби в духовната област. Така например ако не беше прогонен от страната бившият преподавател от медресето «Нюввав" Ахмед Давутоглу, навярно щеше да ни остави редица ценни произведения. Само той ли? Турското население, което на моменти наброява над милион души, роди у нас такива умели майстори на словото и перото като Махмуд Неджметтин, Мехмед Фикри, Осман Сейфуллах, Осман Кълъч, Билял Шимшир, Тюркер Аджароглу и ги...погуби. Днес тяхното отсъствие се мъчат да компенсират няколкото оцелели творци, сред които със своето творчество се откроява д-р Исмаил Джамбазов, когото искрено и сърдечно поздравяваме за последния му труд.

Д-р Исмаил Джамбазов още през 1995 г., когато започна да се издава сп. ЮМИТ /надежда/ в първите му броеве налучква благодатната тема за историята на Главно мюфтийство. В последвалите години, след дълга проучвателна и изследователска дейност, той изнесе свой доклад, посветен на темата на конференцията по случай 100-годишнината от учредяването на Главно мюфтийство. Още тогава личеше, че след време този доклад ще прерасне в една по-обширна книга и трябва да благодарим на упоритията ни учител и изследовател, ще доведе до успешен край своето съкровено намерение, което ни зарадва изключително много.

Тези няколко реда, нахвърляни като кратко представяне на двутомния труд на д-р Исмаил Джамбазов искам да започна с неговите признания: «Погледнато от гледна точка на класическите изисквания, тази книга не може да бъде назована така или иначе. В нея има и история, и документи и факти. При това моята цел не беше да напиша някакъв научен труд, обременен с документи, а една книга, която с лекота ще бъде прочетена от средно интелигентен човек».

След като именно с тези думи авторът определя своята цел, ние не се съмняваме, че той е постигнал своето намерение. Дори само един бегъл поглед върху източниците, на които се позовава той, ни подсказват, че зад тези страници стоят многодневни и многонощни усилия, увенчани с успех.

Ние не се съмняваме, че в бъдеще редица изследователи на тази тематика ще се обръщат към този труд, ще се позовават на него и много други любители ще разгърнат страниците му, за да се запознаят с преживелите не едни бурни събития от историята на това наше съкровено учреждение, оцеляло въпреки всички тези изпитания.

В първа книга на двутомната «История на Главно мюфтийство» авторът се спира на годините от управлението на новата българска държава от 1878 до 1944 г. С оглед по-обстойното навлизане в тематиката на книгата, авторът се спуснал и в по-далечни времена, в които засяга произхода на българите, географското разположение на страната, притяганeто на тюркските племена на Балканите, а така също и произхода на българските турци. След като се спира бегло върху различните твърдения относно тази тема, той не отбягва и такива мнения на хора, които доскоро твърдяха и продължават да твърдят, че турците в България са следовници на потурчени и ислямизирани българи.

Тук, естествено, авторът можеше по-решително да изрази своето мнение, че масово турцизиране и ислямизация в българските земи не е имало. Ако е имало подобни масови прояви османското управление преди всички е можел да ислямизира гагаузите, които открай време изповядват източно православие. Както обаче е известно и в днешно време това тюркско племе продължава да изповядва своята религия. Друг е въпроса, че когато усвоят български език в съвременни условия, някои от тях започват с лекота да твърдят, че са българи в сегашния смисъл на дума та. Но техните събратя в Молдова и Буджак съвсем не споделят това тяхно твърдение. ‹Те знаят и твърдят, че са тюрки, които изповядват православното християнство и защитават тази своя позиция, която не ги прави автоматично българи.

продължава на 16 стр.

Проф. д-р Адем АПАК

Хз. Хафса

съпругата на пейгамбера ни

Хз. Хафса /р.а./ е дъщеря на Хз. Омер /ра/ и е родена през 605 г. в Мекка. Майка й е Зейнеб бинт Муаз от клона Джумах на корайш. Като девойка Хз. Хафса се омъжва за брата на Абдуллах б. Хузафе, който е един от първите мюсюлмани. По-късно със съпруга си Хунейс б. Хузафе се преселва в Медина. След битката при Бедир на връщане Хунейс се разболява и по-късно умира. Така Хз. Хафса остава вдовица. Затова всеки път, когато баща й Хз. Омер се прибирал вкъщи я намирал опечалена и наскърбена.

Трябвало е да намери някакъв начин, за да я избави от това състояние. Единият от начините е бил да я омъжи за някой доверен от всяка гледна точка мъж. Тогава Хз. Омер решава да я омъжи за един от приятелите си, когото смятал за много близък. Първо се сетил за Хз. Осман /ра/, който скоро бил загубил съпругата си Рукийе /ра/, дъщеря на Расулюллах. Когато обаче Хз. Осман учтиво му заявил, че не възнамерява да се жени, той предложил същото на Хз. Ебу Бекир /ра/. Когато получил и неговия отрицателен отговор, той се засегнал много и споделил това с Хз. Пейгамбера ни /с.а.с/.

Расулюллах /с.а.с./ го утешил и му известил, че не след дълго Хафса се ще омъжи за по-добър мъж. Скоро след това той обявил, че лично иска да се ожени за тази вдовица. Хз. Омер останал много доволен от това решение и веднага сключили брак между дъщеря му и Хз. Пейгамбера ни. По такъв начин през месец шабан от третата година на Преселението /януари, 625 г./ той се оженва за Хз. Хафса.

Хз. Хафса заемала особено място в живота на Пратеника на Аллах. Тя заедно с Хз. Аише имали облагодетелствано положение при него спрямо останалите съпруги на Пейгамбера ни. Хз. Хафса имала по-твърд характер, който явно бе унаследила от баща си Хз. Омер. Може би именно заради това Хз. Омер често я съветваше да не обижда Расулюллах. Хз. Хафса била една от любимите съпруги на Хз. Пейгамбера ни. По такъв начин той би укрепил своите приятелски връзки и позиции сега и с роднинство с Хз. Омер. При това със сключването на този брак Хз. Пейгамбера ни бе успял да утеши близкия си сратник Хз. Омер.

Колкото от време навреме да е имало прояви на търкания, породени от чувство на конкурентност, Хз. Хафса най-добре се разбирала с Хз. Аише /ра/ измежду останалите съпруги на Пейгамбера ни. Поради тази причина понякога те ревнували Расулюллах от останалите му съпруги и си сътрудничели в това отношение. Впрочем, веднъж, когато Хз«Пейгамбера ни обхождал стаите на жените си се забавил малко повече в стаята на Юммю Селеме /ра/ отколкото при другите жени. Тогава тя потърсила причината за това и научила, че домакинята го почерпила с медовина.

продължава на 15 стр.

Айше ШЕНЕР

СРЕД СТРАНИЦИТЕ НА КОРАНА

СУРА АДИАТ

Тези редове показват неблагодарността на човека. Те оставят човека сам срещу себе си. В тях недорасналият, неузрелият човек се оприличава на необуздан див кон. До такава степен див, че е готов както за покорност, така и за бунт. У всеки човек живее един необуздан кон...

Всъщност обаче в сурата става въпрос за дивашкото отношение на човека обхванат особеност от страстта към забогатяване, към праведните и първичните принципи, с които показва своята същност.

Дивотията, свирепостта от една страна за израз на естесвената, първична изява на човека. Но самомнението е носител на нещо, което не би прогонил дивотията, нещо повече, подхранва потенциалните му сили за да постигне целта си. Но когато го няма това израстване и узряване, настъпва нова, разрушителна дивотия, която прави всичко на пух и прах. Тази дивотия е сляпа и унищожителна. Затова конете трябва да се обяздат, да се превъзпитат. Всеки човек би трябвало да бъде възпитател на своя необуздан кон. И всеки човек би трябвало да подкара своя необязден кон към принципите на добродетелта. Със свои сили, със своя бяг...

Описанието в началото на сурата е самата дивотия. Само за един див кон може да се отнася неосъзнатото и непреклонно нахвърляне от една страна на друга, да прави това, което му хрумне без да държи сметка какви ще бъдат резултатите от безграничните му действия.

Представете си... В един ден... В един миг, в една уредена обстановка, когато нещата вървят необезпокоявани от нищо и вие изживявате този миг в тиха и спокойна среда. Отдали сте си на работата си в работното си място, увлекли сте се по думите на учителя в училището, може би сте се унесли по някаква песен, изпълнявана по радиото докато пътувате; докато сеете или копаете на нивата; задълбочили сте се в книгата си над катедрата и изведнъж нахлуват стада коне, върволица коли, ята самолети или група терористи и всичко се преобръща от този мирен и спокоен ваш живот, който преминавал в радост и щастие и оставя след себе си един съсипан и погубен живот. Всичко, което сте имали е станало на нула. Какво бихте направили?

Всеки от нас ще изживее един живот. Да приемем, че е така. Дори всеки човек си има «двоен аз».

Във всеки от нас има по един жребец, който пази своето стадо, здрав и охранен. Има своя природа, нагон, цели, желания, мечти. И всеки човек, който не се е възпитал по определени цели, който не се обуздава с убеденост и вяра, храни по един див кон, дори с неограничените си желания, необходимости, настоявания те биха се превърнали в едно стадо дори цели стада...

Ако човек се остави в ръцете на дивите страсти и не обуздае конете в себе си с някакви принципи или не покаже доблестта, че ги обуздава лично ще се убеди, че животът му не е нищо повече от бойно поле, в което буйно лудуват диви коне. Дано не ги види...

продължава на 5 стр.

КОНИЯ

ГРАДЪТ НА ИСЛЯМА И МЪДРЕЦИТЕ

Начиная отпреди 7000 години преди новата ера градът Кония от гледна точка на човешката история е бил средище на важни цивилизации. Затова крие в пазвите си следите от богата култура. В него е израснал големият ислямски поет и мислител Мевляна и други творци, които са покорили безброй сърца и умове със своите мъдрости и човеколюбие. Като важно търговско средище на пътя на коприната, Кония се отличава със своята изключителна привлекателност като задугшевен музеен град, който пази в себе си най-старите и скъпи произведения на турската история и култура.

Името на града рядко се е променял по протежение на историята. Според едно предание, в древни времена в знак на благодарност и признателност към героя, който победил звяра е бил издигнат паметник, на който била изобразена рисунка. Вследствие този паметник е бил наречен Иконион, който по-късно се променило в Икониум. По времето на селджуките и османците градът също така запазил името си. Според направените археологичен разкопки се оказва, че Кония е център на един от най-древните населени места в Анадола.

В околностите на града се намира Чумра, остоящ на 10 км от Кония се намира местността Чатал хьойюк. В направените тук разкопки са открити 15 археологически пласта. Най-ранното средище тук датира отпреди 5500 години от новата ера. Тук са открити характерни останки от архитектурата на домове и свещени постройки от онова време. Най-запазени в Чаталхьойк са следите от градоустройството при 7-и и 11 пластове. Това са били едноетажни домове, в които се влизало от покрива чрез стълбище. Стените на домовете са били измазани и украсени с рисунки. Това са първите образци на рисунки на хора от древността, нарисувани по стените. Освен тях при разкопките, направени в Чатал - хьойюк са открити малки скулптури, които ни дават информация за началото на поклоненията през епохата на матриархата и поверията на онова време.

През VII век преди новата ера тук се установяват лидийците. А регионът под владението на персите е бил в границите на сатрапите от Кападокия. След като Александър Велики ликвидирал персийската държава в Анадола, тези земи са били присъединени към Македонското кралство.

След битката при Малцикерт - Малазгирт /1071 г./ Анадола преминава под владение на огузките племена. Куталмъшоглу Сюлейман шах от военачалниците на Алпарслан завладява района на Кония и се насочва на запад и през 1074 г. е била създадена Селджукската държава в Анадола. Макар първоначално те да са избрали за столица гр. Изник /Никея/ на държавата си, след падането на града при първия кръстоносен поход, те са определили гр. Кония за своя столица. След това градът е бил благоустроен с архитектурни шедьоври на селджуките и за кратко време се превърнал в един от най-развитите градове на Анадола.

През епохата на управлението на анадолските селджуки Кония преживява златния век в развитието на културата и изкуствата. В града, се установили най-известните учени, философи, поети, суфисти, композитори и представители на другите изкуства. Велики учени начело с Бахаеддин Велед, Мевляна Джеляледдин Руми, Кадъ Бурханеддин, Кадъ Съраджеддин, Садреддин Коневи, Шахабеддин Сюхреверди и суфисти като Мухйиддин Араби се установили в Кония и с произведенията, които са сътворили превърнали града в средище на науката и културата.

ОЩЕ ЗА КОНИЯ

- След битката при Малазгирт - Молцикерта вратите на Анадола се разтворили пред турците и Кония бива превзета от селчукския султан Кутал мъшоглу Сюлейман шах.

- Създадената през 1074 г. Анадолска селчукска държава със столица Изник /Никея/ губи столицата си при първия кръстоносен поход, след което столицата се пренася в Кония. От тогава Кония изживява бърз растеж и бива благоустроен с множество архитектурни паметници и за кратко време се превръща в един от най-развитите градове на Анадола.

-От 1097 до 1308 г. в продължение на 211 години Кония остава под властта на Анадолската селчукска държава. След нейното поражение във владение на бейовете на караманлии.

-През 1465 г. османският падишах Фатих султан Мехмед премахва бейството на караманлиите и Кония преминава в границите на Османската империя.

-През 1470 г. Фатих султан Мехмед като 4-а област оформя областта Караман, за център на която определя град Кония. През XVII век границите на областта се разширяват, а по време на танзиматските реформи областта била наречена Конянски вилает. В онези години градът е бил на 11-то място по големина в Турция и на 69-о място в света.

-По време на национално освободителната война Кония с достойнство изпълнява своята роля, като в града се установява щаба на Западния фронт. След Мондроското примирие Кония преминава в ръцете на италианците, но на 20 март 1920 г бива освободен.

- По време на републиката Кония получава бързо развитие като със своите културно-исторически паметници представлява един открит музей под небето.

-По брой на историческите паметници Кония заема едно от челните места в турския свят. След като в продължение на два века е била столица на Селчукската държава, градът е бил украсен с бляскави архитектурни паметници. Ето защо по време на Селчукската държава Кония се прославя като»най-великолепния турски град“ преди Бурса, Едирне и Истанбул. Може да се каже, че повечето от произведенията на изкуството отпреди турско-ислямската епоха в Кония не са запа-

зени. Въпреки всичко обаче Кония е един от изключително богатите с исторически паметници град.

-На първо място сред тези исторически паметници остава Музеят на Мевляна. Този величествен паметник на архитектурата, изграден от мимар Бедреттин е покрит със зелени фаянсови плочи като сегашния си вид получава по време на републиката. Джамията на Селяхаддин, комплекса Сахиб Ата, медресето Каратай, медресето със стройното минаре, Сърчалъ медресе са все свидетелства за епохата на селчуките. От тази епоха и от времето на управлението на различните бейове днес в града и околностите са запазени многобройни различни джамии, бани, чешми, мостове, теккета, кервансараи, болници, водопроводи и др. Най-значими архитектурни паметници от османско време в града са джамиите Султан Селим и Азизие.

КОНИЯ ПО ВРЕМЕ НА АНАДОЛСКО СЕЛЧУКСКОТО УПРАВЛЕНИЕ

След битката при Малцикерт - Малазгирт, когато Кноия преминава в ръцете на селчукските турци /1076-1080 г./ служи като столица на Анадолската селчукска държава /1096-1277 г./ преживява своя златен век в областта на културата и изкуствата. В града заживяват известни учени, философи, поети, суфисти, учители и композитори. Със създадените от тях произведения градът се превръща в средище на културата и изкуствата. Трябва да подчертаем особено заслугите на Хазрети Мевляна, който със своята философска и мисловна дейност е допринесъл за просвещението на човечеството. Неговите прословути произведения МЕСНЕВИ и Диван-и КЕБИР продължават да оказват своето влияние и в нашето време.

Със своите мъдри анекдоти, които ни разсмиват и ни карат да се замислим дълбоко Насреддин Ходжа е мъдреца, който векове наред е внесъл своя принос в разцвета на културния и социалния живот на Кония. По време на управлението на селчуките в града са открити библиотеки, направени са значими крачки в областта на историята, литературата, философията, медицината, изкуствата, правото, космографията и религията. Във връзка с тези области на науката, изкуствата и архитектурата са изградени редица джамии, библиотеки, тюрбета, чешми, крепости, ханове, бани, търговски чаршии и бедестени, мостове, дворци и т.н.

КОНИЯ ПО ВРЕМЕТО НА КАРАМАНЛИИТЕ

По време на управлението на караманлиите Кония продължава своето развитие като център на науката и културата. През тези години тук израстват учени и суфисти като Улу Ариф Челеби и синовете му Адил и Алим Челеби, Ахмед Ефляки и Саръ Якуб.

КОНИЯ ПО ВРЕМЕ НА ОСМАНЦИТЕ

През 1467 г. Кония се включва в границите на Османската държава. Градът е мястото, където отсядат османските султани Явуз султан Селим, Султан Сюлейман Законодателя и Мурад II по време на своите походи на Изток. Продължава разцвета на науката и изкуствата. През това време Кония продължава да бъде средище на известни поети, учени, историци и философи. Изграждат се нови джамии, чешми, медресета и др. Сред по-известните от тях можем да изброим джамията Сюлеймание, Пири Мехмед паша, библиотеката Юсуфаа, джамиите Азизие, Хаджъ Фетмах, комплекса Мевляна и др.

КОНИЯ ПО ВРЕМЕ НА РЕПУБЛИКАТА

След провъзгласяването на републиката на 29 октомври 1923 г. се откриват нови училища в града, създават се нови вестници и списания. Както в цялата страна, първоначалното, основното, гимназиалното и висшето образование преминава в ръцете на държавата. Подема се мощна мобилизация за развитие на образованието. Откриват се институти за подготовка на учители и технически кадри, обновяват се висшите училища според изискванията и необходимостите на страната.

СУРА АДИАТ...

продължение от 3 стр.

„Ооо! Кълна се в /конете/ препускащите с пръхтене и мятащите искри копита с чаткате и връхлитащите сутрин и вдигащи с това прахо ляк и врязващи се в множеството /от врагове/ човекът е голям неблагодарник към своя Аллах и сам на това е свидетел» / Адиат, 1-6/.

Той дори не забелязва, че отдавна е преминал границите на основните му необходимости, а препуска в безкрая на лукса като вдига прахоляк до небесата и не вижда, че разграбва и унищожава най-важните, най-елементарните нужди на други хора и на техния живот.

Тази сура ни представя като необуздан кон човека, който не си е турил сам юзди. Конят в теб е твоят аз. а животът отчасти е именно отговор на въпроса: «Ти ли ще го обяздиш или той тебе?» И като всеки кон духът в тебе е готов да се подчини. Само че ако не си е турил юздите, ако не се е убедил, ще подивее...

Той вече е кон, готов за бунт. Пърха от страсти. Огнени искри излъчва и пръска от копитата си... И ако трябва да се каже, душите на нашето време не могат да определят кое колко им трябва. Техните нужди нямат граници. Те отдавна са прехвърлили границите. Не само своя личен живот, те са на онази точка, в която отдавна са строшили и премина ли преградите. Те са безбрежността на грабежа...

Той дори не забелязва, че отдавна е преминал границите на основните му нужди, а препуска в безкрая на лукса като вдига прахоляк до небесата и не вижда, че разграбва и унищожава най-важните, най-елементарните нужди на други хора и на техния живот.

Не забелязват те, които като луди коне препускат слепешката подир страстите си на тоя свят, че ограбват душите на безброй хора, на безброй други «коне», цели армии, чиито кръв, пот, труд, джоб, живот, време и миг грабят.

„Нима не знае, че когато бъде изкарано онова, което е в гробовете и бъде разкрито онова, което е в сърцата, техният Аллах ще е сведущ за тях в този ден». /Адиат, 9-11/

Човешкото его е като бойно поле. Ако той е победен от самия себе си... Неговите страсти са дивите му коне. И неговите въжделения... в дима и пушека на чуждите животи.

И в това бойно поле човекът изживява последните мигове на чове щината си. Не някой друг, всъщтост той самият е тежко раненият. Когато се изправи пред изискванията на живота, единствено заради своя интерес като неблагодарник към своя Създател, ценности те не ще видят нищо, освен един човек разкъсан и захвърлен между страстта за печалба и харчене.

Един ден, когато се изправят не от сън след пиянство, а от гробовете си, тези сърца, тези мънички ядра ще се пръснат и всичко ще се изясни, в изключителното светлина на този ден. Всичко ще се изясни когато денят ще грейне с истината!

ДЖАМИИТЕ са мюсюлмански храмове

Интервю с районния мюфтия на Стара Загора – Турхан Р. Хасан

Господин районен мюфтия, може да се каже, че Вие сте един от младите, които поеха тази трудна длъжност. С какви мисли и чувства я приехте?

Винаги съм се стремял да спечеля благоволението на Аллах и ми се отдаде тази възможност, бях назначен за районен мюфтия на Стара Загора. Спомням си как преди години при посещението ми в града, минавайки покрай джамията, която беше заключена, надничах между пролуките на закованите дъски на прозорците и с мъка наблюдавах изкопания ѝ под и се питах: „Дали един ден ще се отвори за ибадет? Дали големите градове в България като Сливен и Бургас ще имат джамии, за да може да бъдат в услуга на мюсюлманското население? А на първо място беше необходимо да се изгради джемаат, който да се грижи за джамията и вакъфите, оставени от предците ни.

Нека с няколко думи да представим Вашия район. Кои общини и колко настоятелства обхваща?

Старозагорска област има 25 мюсюлмански настоятелства в 7 общини от 11. Ст. Загора, Чирпан, Казанлък, Павел Баня, Николаево, Гурково и Мъглиж.

Какви кадри заварихте, когато поехте района? Как Ви посрещнаха и как се сработихте с тях?

Когато поех тази длъжност, в района имаше 16 имами, с

Турхан Рюстем Хасан

Роден е в гр. Сливен. Завършва Висш ислямски институт в София. Дванадесет години служи като имам на гр. Сливен. В продължение на три години ръководи Коран курсове в Сливенска и Старозагорска област. Четири години той е зам.-районен мюфтия на Айтос. Също така и зам.-районен мюфтия на Хасково.

От 2012 г. Районен мюфтия на Стара Загора.

които се познавах отпреди. Познавах ги от времето, когато ръководех летните коран курсове. В момента има повече от 10 села и градове, в които няма имами. Някои от тях изпращаме на курсове за допълнителна квалификация в изградените учебни центрове, други са наказани, че не се съобразяват с правилниците на Мюсюлманското изповедание и разпоредбите на

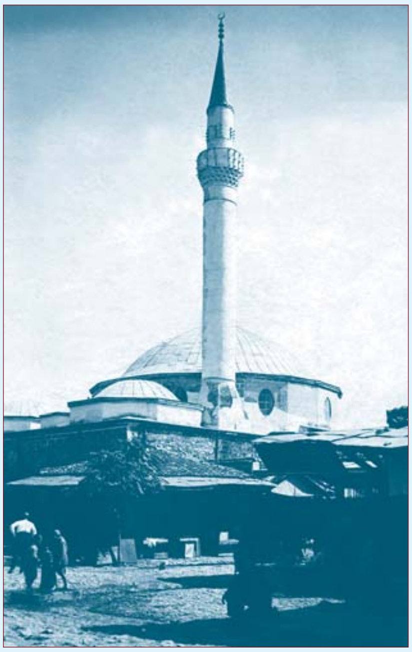

мюфтийството. Заварих и такива имами, които бяха завършили духовни училища, но не се кланяше джума намаз поради липса на джемаат.

Нека се спрем и върху материалната база, която наследихте от предишния режим. Къде, колко и какви джамии намерихте?

В Стара Загора имаме нотариални актове за повече от 15 имота в самия център на града, но за съжаление от тези вакъфи владеем само 50 кв.м. Вакъфите, които са били наше владение, са разсипани от предишните общински ръководства, тъй като са присвоени като общинска собственост. В момента дело се води единствено за джамията Хамза бей.

Освен превърнатата в музей джамия, в областта има още 22 джамии и три месджида, в които се кланя петкратен намаз.

В тази връзка много шум се вдигна за възстановяване на отнетите от изповеданието ни храмове. За кои от тях става въпрос? Нима дори архитектурният им

вид на тези сгради не говори достатъчно на иначе „познавачите на проблема“ хора?

Да, става въпрос за отнетата ни Хамза бей джамия в гр. Стара Загора. Не само на знаещите, но всеки човек като види джамия с минаре, ще разбере, че това не е нищо друго освен мюсюлмански храм. Затова предишният режим се е погрижил да заличи минарето на джамията през 1978 г. по случай честването на 100-годишнината от освобождението на България от османско владение. И сега, уж в демократична България режимите успяха да заличат и джамията, с присъствието на тогавашния премиер Бойко Борисов и министъра на културата Вежди Рашидов на 16 септември 2011 г. Хамза бей джамия е превърната в музей на религиите.

Какви дела водите за връщане на имотите на Главно мюфтийство? Имате ли вече спечелени?

През 2012 г. заведохме дело за възвръщането на Хамза бей джамия, но го загубихме поради факта, че нотариалният й акт не бил четлив. Обжалвахме решението в Пловдивския апелативен съд и го спечелихме. Започна второ дело в Старозагорския окръжен съд, който пак беше загубен поради липса на доказателства, че е джамия. Нима се иска доказателство, когато крещи че е джамия? Такъв случай едва ли може да има на друго място по света. Но ние ще продължим да водим дела, докато я възвърнем с повелята на Аллах. Този храм винаги е бил джамия и трябва да остане такъв, а не „музей“ както се твърди, понеже по-рано на това място е имало тракийско светилище и християнска църква!? Може би е имало, но църквата е била в руини, както разказа историка по време на откриването. Тогава църквата вече не е функционирала като молитвен храм. И нима

има нещо по-естествено на мястото на божий дом да се изгради именно такъв?

Нашата религия не позволява да се затварят или събарят църкви и върху тях да се строят джамии. Напротив аз вярвам, че построените църкви в България по османско време са повече, отколкото такива след освобождението. Нека един българин да излезе и да каже колко църкви са построени след османско? Ако върху църквите са били построени джамии, ние нямаше да водим дела, но се оказва, че това са измислици и клевети, както и излъчения по ефира на БНТ измисления филм „Време разделно“. Ако това нещо е било вярно след османско в България не е трябвало да има нито една църква, нито един манастир. Нека хората, които ни смятат за врагове, когато влязат по тези църкви и манастири да погледнат през коя година са построени повечето от тях.

Как стои въпроса с ремонта и поддръжката на останалите храмове? Има ли в района Ви новоизградени джамии?

Джамиите в района ни са в добро състояние, но в селата Ягода и Горно Изворово се нуждаят от спешен ремонт. Също така в гр. Павел Баня е започнато строеж на джамия от преди десетина години. За съжаление не са стигнали дори до кота нула. В момента търсим спонсори, иншаллах, в най-скоро време ще започнем строежа на джамията.

От предишния строй унаследихме не само разнебитената материална база, но и едни атеистично възпитани поколения. Какво правите за просвещението на тези мъже и жени? Какви са резултатите?

Просвещението е много важно нещо и аз вярвам, че да се просвети един единствен човек е толкова важно, колкото да се изгради една джамия. Навремето в Стара Загора е имало 32 джамии и месджиди, но в момента освен Хамза бей джамия, нито една от тях не съществува. Но дори и да съществуваха освен една две, другите щяха да бъдат затворени поради простата причина, че няма да има толкова мюсюлмани, които да ги посещават.

Мога да дам пример с джамиите в района, които за петъчна молитва са затворени, не от режима, а от самите мюсюлмани.

В Стара Загора съм идвал

през 2005 г. още преди да бъда избран за районен мюфтия да изнасям лекции и вазове. Тогава младежите не знаеха да казват и келиме-и шехадет. Докато в момента има младежи, които изпълняват петкратните намази. Но да се говори за някакви значими резултати още е рано. На първо място се старая хората да повярват, че няма друг бог, освен Аллах. Когато хората разберат това, аз вярвам, че няма да има празни джамии.

Естествено погледа ни трябва да бъде обърнат към бъдещето. Новите поколения имат възможност да се запознаят от малки с религията ни. Какви грижи полагате за тях?

В района на мюфтийството всяка година се провеждат летни Коран курсове, както и няколко целогодишни. Разочарован съм от слабото присъствие на децата в тези курсове. В повечето от тях ненадвишават 8-10 деца, а в някои даже 2-3. Установявам, че навремето сме пропилели много възможности. От 1995 година съм ангажиран по един или друг начин с Коран курсовете. Преди тези курсове бяха пълни с деца, но ние, имамите и мюфтиите, не можахме да ги задържим в джамиите. Сега хората ценят повече материалното, отколкото духовното. Всеки работи, за да бъде добре на този свят, но за дженнета не мислят много. А пътят за дженнета минава през джамията. Един път изтървем ли децата ни, после трудно се напътстват.

В тази връзка има ли желаещи да се учат в средните ни духовни училища? Какво правите, за да ги насочвате към тях?

Каквото казах за Коран курсовете, това важи и за духовните училища. В района има десетина младежи, които са завършили средните ни духовни училища. Също така има младежи завършили духовни училища в Кувейт, но за съжаление много малка част от тези младежи работят за исляма. Поради една или друга причина те са останали извън системата. В момента от целия район има само един ученик, който учи в СОДУ-Русе и двама във Висшия ислямски институт. Насърчаваме родителите и децата, но за съжаление все още няма голям интерес.

Не на последно място ние смятаме, че нашето списание играе важна роля в просвещението на мюсюлманското население и преодоляването на атеизма. Как се посреща то и какво правите за да стигне списанието ни до по-широк кръг читатели?

И аз смятам така и за това полагам усилия списание „Мюсюлмани“ да достига до по-широк кръг от читатели. Всеки месец лично доставям списанията по адресите на читателите и имамите. Тази година читателите се увеличиха с няколко процента и най-вече искам да благодаря на имама на с. Бузовград – Хюсеин Сюлейман, който в момента работи като стругар. Миналата година в това село само той четеше списанието, докато тази година успя да абонира още 19 души. Също така смятам и за напред списанието да се издава на два езика, тъй като вече има читатели, които се научиха да четат на турски.

ВАКЪФСКАТА ЦИВИЛИЗАЦИЯ

Когато погледнем в историческия опит на мюсюлманите ще видим, че има два съществени елемента , които носят ислямската цивилизация. Това са гражданските и официалните сили. Официалните сили се представят от държавната бюрокрация и армията.

Държавите преди съвременния им вид не притежаваха нито начини, нито пък имаха представата и средствата за контролиране на всичките области на живота. Тогавашните държави имаха ограничени сили и възможности, чрез които да контролират народа, поради което имаха ограничено въздействие върху живота на хората.

Животът се организираше върху основата на гражданските учреждения и средства, следователно и цивилизацията напредваше на базата на гражданските възможности и представи.

До управлението на великия везир на голямата Селчукска държава Низамъ Мюлк, научните дейности също така бяха под контрола на гражданските образования. След него тези дейности също така до голяма степен останаха под влиянието на цивилните граждански общности. Отслабването на влиянието на гражданските сдружения настъпи след като нарасна влиянието на националната държава и нейната определяща роля.

В това отношение голяма роля изиграва позитивизмът на националната държава, въз основа на който те възпроизвеждат социално инженерство и средствата които открива съвремието. Няма съмнение, че това трябва да се оцени по право, но нека ние да се върнем на темата за гражданското крило на мюсюлманската цивилизация. Например, нашия опит с вакъфските дейности и тяхната роля.

Не напразно онези, които назовават ислямската цивилизация като «вакъфска цивилизация» имат предвид ролята и значението на вакъфите при оформянето на ислямската цивилизация в мюсюлманското общество. Вакъфите са онези учреждения, които са обграждали и обгрижвали живота с духовност и съзнание за взаимопомощ като по този начин те са запълвали празнините, до които държавата не е било възможно да достигне като поставяли в центъра на своята дейност човека.

Хората се събирали ведно и са учредявали сдружения с цел извършване на добрини и услуги, наречени вакъфи като тези вакъфи се превърнали в истински носители на цивилизацията. Такива са например медресетата, тези центрове за обучение и възпитание на подрастващото поколение, болниците, лечебните центрове, кервансараите, гостилниците, домовете са сираци, чрез които те са предлагали свои услуги на базата на взаимопомощта.

Тази великолепна воля, тази гражданска солидарност и чудна инициатива организирала цялото общество и се наела да решава проблемите на обществото. Чрез тези сдружения обществото си решавало проблемите и посрещала нуждите без за целта да се отнася до държавните институции! Отразявайки нравствените и естетическите възгледи на обществото, вакъфите са пренесли и обединили в едно в областта на своята дейност етиката и естетиката на живота. А в основата на тези дейности лежи желанието за обезсмъртяване на Аллаховата воля, спечелването на повече севаб като се удължи възможно най-дълго време стореното като това чувство се основава на следния хадис:

„Със смъртта дейността на човека спира, /Затваря се тетрадката, в която се вписват положителните му деяния/. От това обаче се изключват три категории хора: Първите са хората, които притежават «садака-и джарие“ и които правят варения чрез него; тези, които оставят след себе си наука, от която се възползват хората и третите са хората, които оставят след себе си разумни деца.» /Мюслим, Ебу Давуд/.

Садака-и джарие представляват джамиите, мостовете, медресетата, болниците, домовете за сираци, които и след смъртта на човека продължават да предлагат услуги. И въпреки че самият доброжелател се преселил в ахърета, тези средства за услуги продължават да действат, следователно неговата книга за дейности все още остава отворена. Спечелените по този начин добрини - севаб, ще се впишат в книгата за дейностите на този човек.

В ислямския свят вакъфите са предлагали големи услуги във всички области на живота като религията, културата, военното дело, гражданските дейности, икономиката, обществения живот. Всичко това показва каква голяма роля са изиграли вакъфите в изграждането на гражданското общество, в неговата естетизация и гарантиране на дълготрайност.

Всичко, което разказахме тук, продължава да дава своето отражение върху живота ни и ни напомня, че гражданското общество трябва да заеме още по-широко място в нашия живот.

Д-р Исмаил ДЖАМБАЗОВ

МОИТЕ ПРЕЖИВЕЛИЦИ ПО ВРЕМЕ НА РАМАЗАНА

Интересуващите се от литературата знаят. Преди години в турската литература имаше много богат раздел с ярки, възпитаващи и каращи читателя да се размисли разкази за преживелиците на различни хора по време на рамазана. Наближеше ли месец рамазан, писатели и журналисти се хващаха за перата и пишеха стихове, анекдоти и хумористи, които артистичните таланти ги пресъздаваха в промеждутъците от ифтара до теравих намазите и по този начин пресъздаваха и преживяваха насладата и удоволствието на свещения месец.

С оглед да съживя тази стара традиция, ще се опитам да разкажа две мои преживелици отпреди 70 години. Споделям ги с нашите млади ходжи и ваизи с надеждата и мисълта, че може да са им полезни през предстоящите дни на рамазана.

Някога в стария Медресетю-н Нюввабимаше една традиция: Учениците от първи курс се изпращаха на стаж в някое село по време на рамазана. А тези от вторите курсове вече служеха като ваизи.

СРЕД ДЖЕМААТА

Ние, една група от петима души, пожелахме да отидем в някое добруджанско село като ходжи през рамазана. И тръгнахме за мюфтийството в Хаджиоглу Пазарджик, или Толбухин както тогава се наричаше град Добрич. Мюфтю ефенди, един възрастен човек, ни посрещна с бащинска обич. Почерпи ни и ни подложи на малък изпит:

Как се казваш, моето момче?

- Исмаил Салиев.

Значи, ти си тръгнал чак от Родопите и си дошъл при нас в Добруджа, така ли? Ето това го наричам аз любов към професията! Аллах да е доволен от тебе, сине! Я ми прочети «Айетю-л кюрси» да те чуя!.. Отвори и ми прочети сура Духа от Корана. Откога мюсюлманите кланят двайсет рекята теравих намазите?..

Четох и му отговорих, но по изражението на лицето му личеше, че господин мюфтията не остана много доволен от отговорите ми.

Слушай, моето момче! Аз сега ще те изпратя в село. .. /Струва ми се, че се казваше Хасан Хаккъ../. Това е мюсюлманско село в община Крушари.. До общинския център има автобус. Оттам нататък ще се наложи да пътуваш четири или пет километра пеша. Но ти си млад и за половин час ще изминеш това разстояние...

В Крушари слязох от автобуса. В ръцете си държа дървен куфар. Попитах за селото и хората ме упътиха. Натам водеше една пътека насред нивите... Нарамих куфара и хванах пътя. Не след дълго ме настигна, селянин с волска каруца. Връщаше се от нивата си. Качи ме в колата си и взе да ме оглежда. Изглежда, че беше му привлякло вниманието му моя вид на млад ходжа.

– Какво те води към нашето село? - ме пита той.

– Изпраща ме господин мюфтията. Ще служа като ходжа по време на рамазана във вашето село.

– Така ли? То в нашето село никой не пази оруч, а в джамията затваряме овцете...

Помислих, че той се шегува с мене и не му обърнах много внимание. На влизане в селото, той отдалеч ми посочи джамията с думите:

-Ето я нашата джамия! Върви там...

И аз отидох. Положението там бе още по-плачевно, отколкото разправяше той. Джамията, която се намираше в гробищата насред селото, бе пълна с овчи тор. Наоколо не се виждаше никой. Започна да се свечерява. Седнах пред джамията и взех да мисля какво да предприемам по-нататък. По едно време от отсрещната къща се показа някакъв мъж с калпак. Като ме видя, много се учуди. Разказах му кой съм и за какво съм дошъл.

-Навярно има някаква грешка мюфтията. Нашите турци тука нямат нищо общо с религията. Те ходят в джамията само когато имат погребение. Както и да е, ела тази вечер да спиш у нас, пък утре ще видим нещо да уредим с тебе.

Взе ме човека и ме заведе у тях. Едва сега разбрах, че е бил българин. Жена му и двете му дъщери ме посрещнаха много радушно. Турски говореха по-добре и от мене. Разказаха ми всичко за селото.

По това време в селото не можеш да намериш и жива душа. Хората са хукнали по нивите и по баирите. Нощем спят по нивите, някои се прибират едва като се стъмни и тръгват посред нощ.

„Изгорях!" си викам. В това турско село имало и две семейства българи. Едното беше на бай Данчо, който ме приюти. Бил е магазинер на селото. А другото българско семейство е било на бай Иван, овчаря и партийния секретар.

Сутринта ние с бай Данчо грабнахме метлите и лопатите и влязохме в джамията. До обяд оттам изнесохме цели чували с тор. С водата, която изтегляхме от кладенеца измихме хубавичко пода на джамията и го застлахме със скъсаните рогозки,

които свалихме от тавана. Вътрешността на джамията малко по малко светна. Мене ме настаниха в стаята, която са ползвали учители от началното училище.

Вече започнах да чета езан, за да съобщя на мюсюлманите, че джамията е отворена за петкратните намази. Но така и никой не се вясваше в нея. Езана, който четях от минарето, по което се изкачвах по едни счупени стъпала, само нарушаваше спокойствието на птиците, които бяха свили гнездата си по него.

Видях, че езаните, които четях не водеха никого в джамията, а рамазанът наближаваше. Дните бяха дълги, времето бе горещо. Хората се бяха пръснали по нивите и градините си и никой не се сещаше дори за пейгамбера си. При това положение тръгнах по нивите да издирвам и да събирам джамаат. Само дето ми липсваше лампата на Диоген. Един ден се спрях на кръстовището на няколко ниви. Тогава все още нямаше ТКЗС-та, всеки сам обработваше своята нива. Съседи по нивите ме видяха, но се направиха, че не ме забелязват. Настана обяд и аз на висок глас запях езана. Разтревожени мъжете се дотичаха до мен и взеха да ме разпитват:

-Кой е починал? Кой, ходжа ефенди?

-Никой не е починал, елхамдулиллях. Четох езан, за да ви приканя на обедния намаз!

-Виж го ти! Ние пък се разтревожихме, че някой е починал.

Този ден аз изпълних обедния си намаз самичък на нивата. На следния ден гледам на същото място ме чакат трима възрастни мъже. В тяхно присъствие изпълнихме първия намаз с джемаат на нивата. В следващите дни броят на джемаата достигна до десет души. Вече обедните и икинди намазите започнахме да кланяме на нивата. Взеха да ме канят и на другите ниви. След това започнах да провеждам и вазове, които продължаваха по около десет-петнайсет минути.

СИЛАТА НА ПРИКАЗКИТЕ

Тогава забелязах нещо: Мъжете, които привечер се връщаха от работа, първо се отбиваха в кръчмата, която се наричаше «хоремаг» в центъра на селото. Няколко приятели сядат на една маса и пият бира. Колкото и да е чудно, наложи се и аз да седна на една от масите. Те пият бира, а аз лимонада. След известно време всичко от масата се сближихме. Една вечер ги поканих в моята стая. Поисках да видя доколко са учили. Всеки от тях бе ходил по няколко години на училище, но никой не бе завършил образованието си. Четенето и писането, което бяха научили в училище, набързо бяха забравили. Какво трябваше да правя, за какво можех да ми говоря?

По едно време се сетих за книжката с приказките, която имах. В тях се говореше за дъщерята на падишаха, за Искендер, за Келоглан и Кемер Тай; за ламята и дъщерята на падишаха, за тайнствения Чакмак и други неща, които бях чел по много пъти...

Започнах да им чета за Келоглан. Направо се учудих на въздействието на приказката. Още от първите изречения започнаха гласно да се смеят. Същата вечер ме накараха пет пъти да им прочета за Келоглан. Умряха от удоволствие. Когато през нощта ги изпращах, не забравиха да ми поръчат:

- Отсега нататък никакво отиване в хоремага. Направо идваме при тебе. Ще ни четеш приказки!

Следваща вечер наистина дойдоха при мене, но бяха се отбили и в пивницата. Купили бяха торба бири. Когато ги видях им се скарах.

-Нямам намерение тука да обърна на втора пивница! Вземете си бирите и вървете!

С големи молби изнесоха бирите навън и започнаха да ми се молят да им чета отново приказки. Колкото повече им четях, толкова повече се привързваха към мене. Неусетно за тях аз преминах от приказките към религиозните притчи. Започнаха да ми задават въпроси за Аллах, за Пейгамбера ни и вярата. От притаения в сърцата им ислямски пламък започна да се разгаря огън. После сами ме помолиха да ги уча на молитвите за намаз. Изведнъж усетих, че рамазанът бе настанал. Ако трябваше да започна от първата буква на азбуката, може би нищо нямаше да се получи. Но аз приложих слуховия метод. На петия път вече знаеха наизуст сура Фатиха. Останалите молитви за намаз ги научиха още по-бързо. Толкова много се радваха, че тези арабски молитви взеха да повтарят сами докато пасяха добитъка и овцете и ги пееха като песни докато работеха по нивите. Когато обаче им преведох значенията им, те спряха да ги пеят. Вече сурите Фатиха и Ихляс четяха след като произнасяха бесмеле.

За една седмица те бяха достигнали до степен вече да кланят намази. Отново започнахме заедно да кланяме среднощните намази. При първия теравих намаз зад мене стояха седмина младежи и трима старци. При последния теравих, джемаатът вече беше достигнал трийсет души. Естествено на празничната сутрин по нивята нямаше никой. Бяха се стекли на джамията.

Аз бях се приготвил още от вечерта. Веднага след празничния намаз щях да си тръгна, но джемаата ме спря:

-Чакай, стой! Дошъл си по твоя воля, но ще тръгнеш по наша!

Бяха подредили богата софра. Край софрата бяха насядали бай Данчо и бай Иван. Ядохме, пихме и се молихме. Когато излязох пред джамията какво да видя! Колкото коли и каруци е имало в селото, всички се струпали на мегдана. Конете и магаретата бяха украсени. Колите - покрити с шарени домоткани черги. Колкото и да им се молих недейте, не правете, не ме послушаха. Качиха ме на най-първата кола. Всички жени от селото се бяха наизлезли да изпратят ходжа ефенди.

Колоната от каруци пое към Крушари. Когато в центъра на селото видяха тази върволица от коли, хората се учудиха. Докато не пристигна автобуса и не тръгна, никой не помръдна от мястото си, после аз им махах с ръка и повтарях:

-Довиждане, мои скъпи събратя! Аллах да е доволен от вас!

ЕДИНСТВОТО НА МЮСЮЛМАНИТЕ Е БЛАГОДАТ ЗА ТЯХ

Главният мюфтия д-р Мустафа Хаджи в Лондон

„Плурализмът на мнения в мюсюлманската общност е признак за нейното развитие и разнообразие, а стремежът към единство – благодат“, каза главният мюфтия д-р Мустафа Хаджи пред българската мюсюлманска общност в Лондон, Великобритания.

Той бе на посещение от 17 до 20 април т.г. в Обединеното кралство по покана на българската общност, изповядваща исляма.

По думите му способността на мюсюлманите да превъзмогнат егоизма и да се обединяват около обществено-социални каузи, особено когато са в чужбина, е от изключително значение. Състрадателността, солидарността и взаимопомощта са онези ценности в ислямския морал, които позволяват на мюсюлманина да предпочете своя събрат пред себе си.

„Не трябва да позволяваме хедонизмът да вземе превес в нашето битие, вярата е онази, която абсорбира и облагородява лошите навици. Колкото повече осмисляме мюсюлманската си същност, толкова повече ще расте вярата в сърцата ни“, каза още духовният лидер в своята лекция на тема „Преодоляването на различията и егоизма с оглед на единството на мюсюлманите“.

„Съхранението на религиозната идентичност е инвестиция за по-добро бъдеще“, посочи главният мюфтия. Според него всеки вярващ трябва да носи ясното съзнание за своята същност, произход и ценности, които естествено може да развива и надгражда. Ислямската религия е висша форма на цивилизация, в своята същност тя включва безброй факти и събития, с които мюсюлманите имат достатъчно основание да се гордеят. Достойнството на исляма го превръщат в притегателен център от световен мащаб. По време на своята визита в Лондон главният мюфтия се срещна и с българския посланик Н.Пр. г-н Константин Димитров. Това бе първата среща на духовника в кралството. Д-р Хаджи представи пред ръководителя на мисията ни дейността на Мюсюлманското изповедание и ролята му на защитна „стена“ пред опитите за чужда намеса в живота на мюсюлманите в страната. От своя страна той похвали нашите съграждани, които се славят с усърдното си трудолюбие и ги посъветва да работят при ясни условия, спазвайки законите на страната и надлежно сключените трудови договори.

Главният мюфтия посети няколко от по-големите джамии в Лондон, към които са изградени културно-образователни центрове с широка дейност по мащаби и ефективност. Духовникът пожела на нашите съграждани някой ден те също да имат собствено място, което да превърнат в център на културно-социалния си живот.

Главният мюфтия д-р Мустафа Хаджи сред българската мюсюлманска общност в Лондон

Защо трябва да вярваме?

Може би всички сте си задавали въпроса защо трябва да съм вярващ? Необходимо ли е днес вярата на младия човек? Каква е ползата от тази наша принадлежност? Дали религията и по-точно ислямът е в крак с новото време, или пък е останал някъде в древността, неспособен да се справи със съвременните проблеми на мюсюлманите, да отговори и даде решения на сегашните модерни потребности! Много хора мислят, че днес в това бурно и динамично време, в епохата на най-модерните технологии и научни постижения, вярата в Аллах изглежда някак отживяла!

Ние знаем, че човекът, колкото и да е умен и талантлив, той не е съвършен. Оттук следва, че той има необходимост от помощта на някого, за да преодолее трудностите и да се упъти към щастието, а той трябва да е по-висш от него, именно това е Аллах - Най-Съвършеният, Всезнаещият, Всесилният. Той е сътворил всяко нещо във вселената, знае всичко за Своите творения, знае къде се крие ползата и вредата, щастието и мъчението, доброто и злото. Ако ви попитам кой най-много разбира от двигатели, всички ще отговорите, че е този, който гИ е изобретил. Това е най-правилният и логичен отговор, в който никой не се съмнява. Тогава след като Аллах ни е сътворил, знае как бихме могли да сме щастливи и кои са опасностите, които ни възпрепятстват.

В интерес на истината Аллах не ни е оставил да се борим сами в този свят, изпълнен с предизвикателства, напротив, Той знае нашите способности и затруднения, с които ще се сблъскваме, затова ни е дал разум, с който да различаваме доброто от злото. Всеки трезвомислещ човек знае, че кражбите, алкохола, насилието и т.н. са нещо лошо, и това е благодарение на ума, който има. Когато някой пуши, това не означава, че той одобрява пушенето и мисли, че има полза от него, напротив, той знае много добре, че му вреди, но слуша душата си и се противопоставя на разума. Така например душата иска да се храни хубаво и да се облича луксозно, и ако разумът не контролира това искане навреме, тогава човекът, който няма възможности ще краде, за да изпълни желанието ѝ. Аллах ни е разрешил всяко пиене, освен алкохола, който всеки го проклина, заради последиците от употребата му, знаейки че душата го иска, обаче Аллах ни е дал ума, за да възпира това желание. Да, за някои животът е развлечение и те се забавляват на пълни обороти. Други съжаляват, че не могат да бъдат като тях и се опитват да им подражават, без да подозират колко са жалки. Не са малко и онези, които искат да приличат на известна певица или актриса от сериалите, които са потънали в богатство, комфорт и слава. Такъв е животът днес. Към това се стремят и голяма част от мюсюлманите и особено младите хора в съвременното ни общество, изоставяйки целта и мисията си на земята. Да вярваш за тях е нещо старомодно, тъй като вярата е за слабите и онеправданите, а и не е необходимо, защото светът днес се ръководи от други принципи, идеали и други стремежи. Обществото ни например, с нетърпение сяда пред телевизора и чака да започне поредният епизод на любимия сериал, в който с гордост се изтъкват връзките на модерната жена с всички членове на съвременното семейство. А освен всичко друго филмите и телевизията оказват огромно влияние върху психиката и поведението на хората, и особено на децата и младите. Затова вярата днес е необходима повече от всякога. Защото вярата няма да отнеме нищо от човека, освен лошото и ще го дари със спокойствие и задоволство, които никога не е изпитвал. Вярата изгражда характера му, пречиства мисленето и подобрява делата му, успокоява душата и избистря разума му. Вярата изгражда у човека убедеността в съдния ден, когато ще се разглеждат делата на хората. Убедеността, че през този ден ще се въздаде на всекиго според това, което е правил в земния си живот, кара вярващият да живее по начин, който се харесва на Аллах.

Вярата кара човек да откликва без колебание на заповедите на Аллах. Когато Всевишния Аллах низпослал знаменията, които забраняват употребата на алкохол, по улиците на Медина веднага потекли реки от забраненото питие, изхвърлено от мюсюлманите. Вярата изгражда смелостта в сърцата на вярващите. Въоръжени не с оръжие, а с вяра мюсюлманите побеждавали с пъти по-големи и повъоръжени армии. Това не се дължи на нищо друго, освен на искрената им вяра.

Вярата възпитава мюсюлманина да е доволен от това, което го сполетява. Нещастието, болестта, притеснението - всичко това вярващият знае, че Аллах го е отредил. Той не е неблагодарен и не хули, защото знае, че Аллах го изпитва. Приема всичко с търпение, което му се случва. Вярата допринася у човека душевно спокойствие. Тя го научава как да мисли и действа трезво, дава му надежда, когато е в затруднено положение. Тя е най-силното и въздействащо лекарство за душата. Аллах приканва разумните хора днес да се обръщат към вярата: „И обърни лице към религията правоверен, и никога не бъди от съдружаващите! И не зови вместо Аллах онова, което нито ти помага, нито ти вреди! А сториш ли го, тогава наистина си от угнетителите“ /10:104-106/.

„ВСЯКА ДУША ЩЕ ВКУСИ СМЪРТТА И ВАШИТЕ НАГРАДИ НАПЪЛНО ЩЕ ВИ СЕ ИЗПЛАТЯТ В ДЕНЯ НА СЪЖИВЯВАНЕТО. КОЙТО БЪДЕ ОТДАЛЕЧЕН ОТ ОГЪНЯ И БЪДЕ ВЪВЕДЕН В РАЯ, ТОЙ ЩЕ СПОЛУЧИ. А ЗЕМНИЯТ ЖИВОТ Е САМО ИЗМАМНА НАСЛАДА. /3:189/

Джемал ХАТИБ

РАЗХИЩЕНИЯТА И СТАНДАРТА В НАШИЯ ЖИВОТ

Някога хората ни разполагали с доста малки и скромни къщи. Имали по много деца и оскъдни ресурси. А когато някое от момчетата пораснело и трябвало да се жени, родителите му построявали още една малка стаичка под стрехата на къщата или пък разделяли на две най-широката стая в нея. Синът се задомявал в новата си стая и започвал още по-упорито да се труди, за да смогне и построи колкото се може по-рано собственият си дом.

Не е никак трудно да си представим и опишем накратко покъщнината им... Ниска печка, стояща в един от ъглите на малката стая, а в близост до нея дюшек с прегънат върху него йорган. Дълга шарена черга се простира на земята, а в дъното на стаята – скован дървен шкаф...

Всяко семейство само посявало житото и произвеждало хляба си. Тези, които през цялата година ядели житен хляб смятали себе си богати, защото имало такива, които достигали до следващата реколта с царевичен хляб, а и други, които били още по-зле и правели хляб от всякакъв вид букулият (зърна), които намирали вкъщи – овес, боб, леща, та дори и от горчивите семена на метлата, която расте по баирите...

Белият хляб, който днес всекидневно ядем и често безжалостно и оскърбително хвърляме, тогава се продавал само в големите градове, а в селата го наричали симит. А когато се намерело и парче сирене до него, то тогава щастието на децата било неописуемо.

При сватбените пиршества се колело по един дребен добитък – овен или козел. След което всички роднини, комшии и съселяни били канени за ядене, и с тъпан и зурна младоженците започвали един нов – труден, но щастлив живот.

Знам, че все още има хора, които са преживели тези години и те по-добре от мен биха могли да разкажат на внуците си за своето минало. Но пожелах накратко да спомена тези неотдавнашни спомени, за да видим сами колко сме вдигнали летвата в стандарта на нашия живот. И докато нашите родители постоянно повтаряха думите „Чок шукюр, имаме си...", то вече много рядко в наши дни да чуеш някой да ги казва...

Въпреки че днес разполагаме с онова, което ни е необходимо за един спокоен и щастлив живот, ние постоянно се оплакваме, пъшкаме и оставаме неблагодарни към благата, с които Аллах ни е дарил. Може би точно поради тази причина „нищо не ни достига".

Разполагаме с широки къщи и апартаменти и преди още единственото ни дете да навърши 2 години, започваме да му търсим дом, та когато порасне и се ожени, да не ни пречи и ни остави сам сами в ръцете на съдбата!

При всяко сядане на софрата нареждаме пред нас различни ястия, но поради незнайни причини винаги оставаме гладни, въпреки останалите полупълни чинии, които по-късно се изхвърлят в сметта.

А сватбите, които правим днес, по нищо не се различават от царските, но в повечето случаи те се превръщат в причина, родителите ни да се заробят за цял живот. Колко ли пък важно е това?! Та нали трябва младоженеца да има къща, кола и поне няколко хиляди в банката! А булката да събере чеиз (дар), за три поколения, които никога няма да използва и ще остане да краси прашните и безлюдни стаи!

Нека се спрем и трезво да помислим: За какво е всичко това? На кого и какво искаме да покажем? Кога ще отделим време да се отблагодарим на Всемишния Аллах и се покаем пред Него? И кога ще Му служим?

Нека не забравяме, че колкото повече се отделяме от нравите на религията ни, толкова по-труден ще става животът ни. И всичко това ще продължи така, докато един ден ни настигне смъртта и си заминем от този свят с празни ръце и бедни сърца. А Всемогъщия Аллах е казал:

„А който се отдръпва и изостави Моето напомняне (тоест Корана), за него има живот в лишения, и сляп ще бъде съживен в Деня на съживяването". Ще рече: "Аллах мой, защо ме съживи сляп, а бях от виждащите?" Ще рече: "Както идваха при теб Нашите знамения, но ги забравяше, така Днес и ти ще бъдеш забравен." (Таха, 20: 124-126)

ХЗ. ХАФСА

Продължение от 2 стр.

Когато след това Пейгамбера ни дошъл до нея, тя усетила някаква особена миризма, която според Хафса се дължало на медовината. Поради тази причина тя просто протестирала срещу излишното му забавяне при останалите жени. По-късно, естествено, съжалявала за тази си постъпка. При това Хз. Омер я упрекнал заради това й поведение спрямо Пейгамбера ни.

Друго събитие, което засяга Хз. Хафса е, че Расулюллах споделил с нея (или с друга една от жените си) тайна, която тя не опазила и споделила с Хз.Аише, при което Аллах Теаля известил Пейгамбера ни за това.

За същността на тази тайна в историческите източници се посочват три вероятности: Че Расулюллах след случката с медовината се бил заклел повече да не пие такова питие. Вторият случай е Хафса /ра/ много се засегнала, когато в нейно отсъствие Расулюллах поканил наложницата Марие в нейната стая и обещал, че повече това няма да се повтори. И последната версия е, че е заявил, че след неговата смърт ръководството на държавата ще остане в ръцете на Хз. Ебу Бекир /ра/ и Омер /ра/. Изтъква се, че айета Тахрим е низпослан след един от първите две случки. В него Аллах Теаля повелява: «О, Пророче, защо си въобразяваш онова, което Аллах ти е разрешил, стремейки се да угодиш на своите съпруги. Но Аллах е опрощаващ, милосърден».

Макар че не се знае истинската причина, но се казва, че Хз. Пейгамбера ни се развел с Хз. Хафса поради неспазването на тайната, че когато научил за случая Хз. Омер ще се засегне и ще реши, че да се обиди Хз. Пейгамбера ни ще бъде равносилно да бъде обиден Аллах Теаля, при което Аллах Теаля е повелил на Расул Екрем да не се развежда с Хз. Хафса /ра/ или пък Джебраил е заявил: «Хафса е жена, която пази много време оруч и кланя много намаз и тя ще бъде твоя съпруга в дженнета», при което той се отказал да се разведе с нея. След този случай Хз. Хафса започнала да внимава повече при държанието си спрямо Расулюллах и решително се отрекла от постъпки, които биха го засегнали. Тя предпочела в никакъв случай да не се намесва в събитията, които се случили след смъртта на Расулюллах. От тази гледна точка било по времето на Хз. Ебу Бекир, било пък по време на баща й Хз. Омер /ра/ е живяла сравнително скромен живот.

Със събирането на айетите от Корана в едно тяло, което започнали с усилията на Зейд б. Сабит /ра/ по времето на Хз. Ебу Бекир /ра/, след неговата смърт се заел Хз. Омер. А след неговата кончина това дело легнало върху плещите на дъщеря му Хз. Хафса. Когато Хз. Осман /ра/ решава да се размножи Корана поискал от нея оригинала, а след като била довършена тази работа екземплярът бил върнат обратно на нея.

Хз. Хафса умира през месец шабан от 45-та година от Преселението на 60-годишна възраст в Медина. Погребалният й намаз е бил ръководен от валията на Медина Мерван б. Хакем и погребана в гробищата Баки.

ЯШАР Х. СЮЛЕЙМАН Е ИЗБРАН ЗА ПРЕДСЕДАТЕЛ НА 2013 ГОДИНА

Седемчленна комисия към Висшия мюсюлмански съвет номинира Председателя на мюсюлманското настоятелство – Самоков Яшар Хафъз Сюлейман за председател за изминалата 2013 година в цяла България. Класацията се организира от Главно мюфтийство на мюсюлманите в България за втора поредна година и е във връзка със „Седмицата на джамиите“. Освен председател на мюсюлманското настоятелство се избира и имам на годината. За 2013 г. беше избран имамът на гр. Рудозем – Хайри Шерифов. На 20 април районният мюфтия на София връчи благодарствен плакет от името на Главно мюфтийство на Яшар Хафъз Сюлейман. Мустафа Избищали пожела много успех и през настоящата година на Мюсюлманско настоятелство в Самоков, все така съвестно и отговорно да работят за благото на мюсюлманската общност в града, за да спечелят задоволството на Всевишния Аллах. (Собств.инф.)

ИСТОРИЯТА НА...

Продължение от 1 стр.

Авторът, въпреки че заявява, че не желае да се задълбочи в такива неизяснени теми, то в следващите страници неминуеми се натъква на темата за помаците. Д-р Исмаил Джамбазов изброява редицата твърдения относно произхода и името на помаците, но същевременно не е могъл да избегне твърдението на Евгений Радушев, че „помаците са внуци на онова българско население, което се образувало от сливането на прабългари, славяни и траки».

Може би тук му е мястото да споделя своето мнение относно етимологията на думата «помак». Смятам, че тази дума произлиза от глаголния корен «помък-вам се". Като имаме предвид в кои райони обитават и днес помаците, лесно ще се убедим, че името «помак» произлиза от «помък-вам се" вдън горите, далеч от погледа на властниците, от данъци и други теготи, където да живеят мирно и необезпокоявани от никого. Така че от „помък" лесно може да се получи етнонимът «помак».

След някои редове като тези, които спокойно биха останали извън обема на книгата, авторът навлиза в същинската част на темата и ни запознава с преструктурирането и новоучредяването на мюфтийското учреждение в границите на Княжество България, като заявява, че по време на руско-турските бойни действия, от погромите, извършени над турско-мюсюлманското население, от глад, студ и заразни болести са загинали над 350 000 мюсюлмани, а повече от един милион са били прокудени от родните им места.

Авторът разкрива, че турците, които остават да живеят по тези земи са преки наследници на духовната и материалната култура на османските турци. Известно е, че османската власт се стремяла да превърне Балканските си владения в най-благоустроения район на държавата, по примера на който трябвало да се благоустрои и уреди цялата държава. Ето защо по тези места са изградени безброй джамии, медресета, месджиди, здравни заведения, чешми, търговски центрове, кервансараи, ханове, бани, мостове и др. все неща характерни за онова време в услуга на обществото, на брой около 4000. В приложената таблица тези придобивки са класифицирани като религиозни, търговски, военни, учебни и граждански обекти.

Авторът изтъква, че постепенно просветното дело е било отделено от религиозната дейност като вече имамът и учителят са били различни длъжности. Известният османски пътешественик Евлия Челеби не пропуснал да отбележи в своя пътепис, че в Румелия и по-специално в земите на днешна България той е отбелязал съществуването на широка мрежа учебни заведения. Така например през учебната 1873-1874 г. в Русенски окръг е имало 802, във Видински 129, в Софийски 147, Търновски 591 и във Варненски окръг 433 училища.

По-нататък спирайки се на фона на разрушителната дейност на временното руско управление и целта му да унищожи мюсюлманското население, авторът изтъква, че научени непрекъснато да възхваляваме «човеколюбието» на руснаците бяхме започнали да се срамуваме от произхода и от злодействата на дедите си». Ала доц. д-р Зейнеб Керман изтъква в книгата, преведена от нея и отпечатана на турски език през 1987 г. «Зверствата русите през 1877 г. в Азия и Румелия», че всеки човек би се срамувал да се нарече такъв и би предпочел да потъне вдън земя от стореното».

Отново в своята книга авторът посочил и други моменти, относно човешките права, които не бихте прочели на друго място като изтъква, че немюсюлманското население, с малки изключения, се радвало на същите права наравно с мюсюлманите. Дори те понякога са били поставяни в по-изгодни позиции.

В следващите страници се изтъква, че Търновската конституция, изработена от Учредителното събрание е била сравнително демократична за времето си конституция, която гарантирала равни права на всички граждани по волеизявление и религиозно изповедание независимо от тяхната националности религиозна принадлежност, от политическите възгледи и социалното положение.

След като се спира на управлението на религиозните дела в Османската държава, авторът посочва конкретно параграфите от 25 до 39 на «Временния устав», публикуван в бр. 56 от 9 юли 1880 г. и засягащи управлението на религиозните дела на мюсюлманите в младата държава.

„Към съживяването и уреждането на религиозните дела на мюсюлманите след голямата разруха законодателният орган пристъпва с изграждането на джамийските настоятелства по места. При новите условия е било наложително да се възстановят някогашните добре работещи при османско управление настоятелства и да се приведат те във вид на юридически лица при условията на новото българско законодателство. Казано накратко българските турци и мюсюлмани преживели всичките неудобства и трудности при откъсването от границите на една огромна територия и приспособяването си към условията на една новоучредяваща се държава. Узнаваме, че в границите на Княжество България са съществували 8 мюфтийства в градовете Видин, Враца, Плевен, Търново, Русе, Варна, Шумен и София, че мюфтиите и техните наместници се избирали от мюсюлманската общност, контролирали се от българската държавна власт и след като са получавали одобрението на шейхулислямa от Истанбул са пристъпвали към изпълнение на своите задължения.

Авторът посочва, че временното руско управление не е посегнало на мюфтийската организация, онаследена от османското управление. Запазена е била организационната форма на мюфтийствата, кадиите, настоятелствата и вакъфите и по този начин започнал болезненият живот на организацията на ислямската общност при новите условия.

След всичко това новата държава ще преживее балканските и междусъюзническите войни, ще участва в Първата световна война, ще изпита насладите от победите по фронтовете и огорчението от пораженията на масите на преговорите. Българските мюсюлмани еднакво и наравно ще изпитат тези несгоди и болки.

Ще прескочим редицата интригуващи теми като скандала около севлиевското мюфтийство, заплатите на мюфтиите, шериатските съдилища, вакъфските проблеми и ще посочим, че по-нататък авторът се спира върху живота на мюсюлманите в Източна Румелия, където в градовете Пловдив, Хасково, Стара Загора, Пазарджик и Сливен също е имало мюфтийства. Тук авторът основателно изтъква ролята и усилията на шейхюлислямството и оглавяващите го лица при оцеляването на системата на мюфтийствата в Източна Румелия.

Тъй като осъзнаваме невъзможността да представим по такъв подробен начин един двутомен труд, ние се спираме дотук като препоръчваме всяко районно мюфтийство, всяко настоятелство, а и определени проявяващи интерес към темата лица, да си набавят този дългоочакван и много ценен труд с пожеланието за здраве и нови успехи в творческата дейност на автора.

сп. МЮСЮЛМАНИ

В Самоков отбелязаха Седмицата на Мухаммед (с.а.с.)

Мюсюлманско настоятелство в Самоков отбеляза „Седмицата на Мухаммед (с.а.с.)“ под наслов „Животът на Пратеника Мухаммед (с.а.с.) – пример за цялото човечество“. Гости на тържеството бяха районните мюфтии на София и Смолян Мустафа Избищали и Неджми Дъбов, както и Ерсин Демирал – гост от Турция и Джемал Хатиб – експерт от отдел „Издателство“ към Главно мюфтийство. Програмата започна с четене на айети от Свещения Коран от Ерсин Ходжа, след което г-н Избищали произнесе приветствено слово, в което отбеляза, че към столичното мюфтийство тази година подобна програма ще се проведе на шест различни места, като началото е в град Самоков, а завършекът – в кв. „Ботунец“, София.

След приветствията програмата продължи с рецитиране на стихотворения от децата на местния Коран курс и изпълнения на иляхита. Присъстващите имаха възможност да чуят едни от най-важните моменти и примери от живота на Пратеника Мухаммед (с.а.с.) в

лекция, изнесена от районния мюфтия на Смолян Неджми Дъбов. В изложението си той спомена редица примери от живота на любимия ни Пратеник Мухаммед (с.а.с.), които са прекрасен образец за цялото човечество до съдния ден. Накрая бяха раздадени подаръци на децата от Коран курса и всички бяха нагостени с курбан, приготвен от местните мюсюлмани. (Собств.инф.)

Кърджали отбеляза Светото рождение

Тържество по случай Седмицата на светото рождение „Кутлу Доум“ на Пророка Мухамед (с.а.с.) под надслов „Животът на пратеника Мухаммед (с.а.с.) – пример за цялото човечество“ се проведе в залата на Бизнес инкубатора в Кърджали.

Организатори на проявата бяха Главното мюфтийство на мюсюлманите у нас и районното в Кърджали. Официални гости бяха генералния консул на Република Турция в Пловдив Шенер Джебеджи, председателя на Висшия мюсюлмански съвет Шабанали Ахмед, председателя на общинския съвет на ДПС и кмет на община Джебел Бахри Юмер, градоначалника инж. Хасан Азиз. Тук бяха още проф. д-р Фикрет Караман, съветник по религиозните въпроси към посолството на Р.Турция у нас, Мюждат Кахве, председател на Областния съвет на Партията на справедливостта в Едирне, районните мюфтии на Хасково и Крумовград.

Тържеството започна с прочит на айети от Корана и мевлид от имамите на централната джамия в Кърджали – Реджаи Йълдъз, Авни Тахир и Ердинч Хайрула. Момичетата от Коран курса в Кърджали поздравиха присъстващите с иляхита и стихове, посветени на Пейгамбера (с.а.с.).

„Много хубава традиция. Тези дни са за да припомним високите морални добродетели на пратеника Мухаммед (с.а.с.). „Те са хубав повод да напомним на онези, които са ги забравили и да ги предадем на незнаещите“, заяви в своето приветствие Шенер Джебеджи. Той подчерта, че всеки път идва в Кърджали с особенно вълнение. „Днес в тази зала видях една ентусиазирана общност, отколкото очаквах, което ме радва много“, каза още Джебеджи.

Кметът на Кърджали инж. Хасан Азиз изтъкна, че е трудно да бъдеш мюсюлманин в днешно време. „Виждаме го всички. Особено в Кърджали всеки един от вас го изпитва. Днес у нас съдят имамите, съдят религията. Днес в нашата страна все още има населени места, където джамиите са недостатъчни за нуждите на мюсюлманите“, заяви инж. Хасан Азиз. Той призова мюсюлманската общност у нас в тези трудни времена да бъдат единни и солидарни.

Проф. д-р Фикрет Караман отбеляза, че пророкът Мухаммед е изпратен като веровестител и светлина на цялото човечество.

Поздравления към присъстващите отправиха още председателят на Висшия мюсюлмански съвет Шабанали Ахмед, районният мюфтия в Кърджали Бейхан Мехмед.

Гюнер ШЮКРИ

ТЪРЖЕСТВЕНО ЗАВЪРШИ КУРСА ЗА МАКАМ

След едномесечно обучение първият по рода си курс за мелодично четене на езан и религиозни песни, проведен в учебната база към джамията на с. Делчево, Разградско, приключи. В него участваха около 20 имами, от които 15 завършиха успешно.

Тържеството за връчване на свидетелствата се проведе в залата на културния дом на с. Китанчево, където присъстваха близо 300 души от селото и региона. Програмата включваше изпълнение на текбир, салеват и религиозни песни от преподавателите в курса Наджи Бюлбюл и Давуд Йълмаз както и от техните възпитаници. Те показаха, че за кратко време са получили сериозни познания за макамите (мелодичното пеене) и в бъдеще ще ги повишават.

Тържеството бе уважено от зам.-главния мюфтия Ведат С. Ахмед. Той благодари на преподавателите и възпитаниците за положените им усилия, изразявайки надежда за провеждането на подобен курс и в бъдеще. Накрая зам.-главният мюфтия връчи свидетелствата на курсистите и им подари най-новите издания на Главно мюфтийство.

ПРЕДСТАВЯНЕ НА ДВЕ НОВИ ИЗДАНИЯ НА ГЛАВНО МЮФТИЙСТВО

Вече се превърна в добра практика Главно мюфтийство да представя и да подложи на обсъждане изданията си. В този смисъл на 16 април 2014 г. в Медийно-културния център на Главно мюфтийство в София се състоя представянето на книгата на проф. д-р Фикрет Караман „Ценностите на вярата в исляма и съвремените религиозни течения” и оригинала на книгата на турски.

Авторът на книгата има стотици публикувани статии и десетина книги, като последната от тях е написана в България по време на службата му като съветник по религиозните въпроси към посолството на Република Турция в София.

Новите книги на автора, които са издадени от отдел „Издателство” към Главно мюфтийство, бяха представени на български и турски от експерта от Главно мюфтийство д-р Ахмед Лютов и г-жа Селиме Хасанова, преподавател във Висшия ислямски институт.

За представянето на книгата беше дошъл лично проф. Караман, който сподели причините, поради които е избрал да пише

на тази тема.

Трудът се състои от четири раздела. В първия е “Религията и човека”, във втория – “Основите на вярата”, в третия – “Някои теми, които влияят на религиозния ни начин на живот”, а в четвъртия – „Школи по верски убеждения и практика”, както и “Съвременните религиозни течения”. (Собств.инф.)